

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA STROJNÍHO INŽENÝRSTVÍ

FACULTY OF MECHANICAL ENGINEERING

ÚSTAV VÝROBNÍCH STROJŮ, SYSTÉMŮ A ROBOTIKY

INSTITUTE OF PRODUCTION MACHINES, SYSTEMS AND ROBOTICS

LIS S PŘÍMÝM POHONEM 8 000 KN

PRESS WITH DIRECT DRIVE 8 000 KN

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MASTER'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Bc. Ondřej Tomeček

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. Jiří Omes, Ph.D.

BRNO 2020

Zadání diplomové práce

Ústav: Ústav výrobních strojů, systémů a robotiky
Student: **Bc. Ondřej Tomeček**
Studijní program: Strojní inženýrství
Studijní obor: Výrobní stroje, systémy a roboty
Vedoucí práce: **Ing. Jiří Omes, Ph.D.**
Akademický rok: 2019/20

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č.111/1998 o vysokých školách a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně určuje následující téma diplomové práce:

Lis s přímým pohonem 8 000 kN

Stručná charakteristika problematiky úkolu:

Jedná se o dvoubodový lis určený k provozování s technologiemi plošného tváření. Lis je poháněn motorem přes pohonou jednotku se zabudovanou spojko–brzdou. Ovládání spojko–brzd je realizováno jedním řídicím modulem. Lis je určen pro práci v automatické lince.

Jmenovitá síla: 8000 kN

Pracovní dráha: 4 mm

Cíle diplomové práce:

Rozbor kinematiky.

Návrh pohonu lisu.

Návrhové a kontrolní výpočty.

Výkresová dokumentace.

Vyhodnocení dosažených výsledků.

Závěr a doporučení pro praxi.

Seznam doporučené literatury:

ČECHURA, Milan, Jan HLAVÁČ a Jiří STANĚK. Konstrukce tvářecích strojů, Učební texty pro bakalářské i navazující magisterské studium. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2015. ISBN 978-80-261-0513-8.

KAMELANDR, Ivan. Tvářecí stroje I. Brno: VUT FS v Brně, 1989, ISBN 80-214-1037-X.

KAMELANDR, Ivan. Tvářecí stroje II. Brno: VUT FS v Brně, 1989, ISBN 80-214-1038-8.

NOVOTNÝ, Karel. Výrobní stroje a zařízení: Tvářecí stroje. Brno: VUT FSI v Brně, 2002.

STANĚK, Jiří. Základy stavby výrobních strojů: tvářecí stroje. Plzeň: Západočeská univerzita, 2001. ISBN 80-7082-738-6.

RUDOLF, Bedřich. Výrobní stroje a zařízení II. Praha: ČVUT Praha, 1990.

DRASTÍK, František. Výpočty z oboru kování a lisování. Praha: Nakladatelství technické literatury, 1972

ŠTRBA, Marián a Jiří JANOUŠ. Tvářecí stroje – Všeobecné technické požadavky: československá státní norma ČSN 21 0001: schválena listopad 1996. Praha: ČESKÝ NORMALIZAČNÍ INSTITUT, 1996.

Termín odevzdání diplomové práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2019/20

V Brně, dne

L. S.

doc. Ing. Petr Blecha, Ph.D.
ředitel ústavu

doc. Ing. Jaroslav Katolický, Ph.D.
děkan fakulty

ABSTRAKT

Diplomová práce na téma dvoubodový klikový lis o jmenovité síle 8 000 kN se zabývá návrhem lisu s variabilní šířkou pracovního prostoru. První část práce je stručný přehled současných dvoubodových lisů. V další části je řešen návrh lisu se dvěma samostatnými motory, což poskytuje velkou variabilitu rozmezí pracovního prostoru.

KLÍČOVÁ SLOVA

Dvoubodový klikový lis, mechanický lis, přímý pohon, torque motor

ABSTRACT

Master thesis is about designing two point mechanical crank press with nominal force 8 000 kN and with variability width of workbench. First part of thesis is focused on present production of two point mechanical presses. In next part is designing of press with two torque motors. This solution provides wide width range of workbench.

KEYWORDS

Two point crank press, mechanical press, direct drive, torque motor

BIBLIOGRAFICKÁ CITACE

TOMEČEK, Ondřej. *Lis s přímým pohonem 8 000 kN*. Brno, 2020. Dostupné také z: <https://www.vutbr.cz/studenti/zav-prace/detail/124994>. Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta strojního inženýrství, Ústav výrobních strojů, systémů a robotiky. Vedoucí práce Jiří Omes.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně pod vedením Ing. Jiřího Omese, Ph. D. a s použitím uvedených literárních zdrojů.

V Brně dne 26. 6. 2020

.....

Ondřej Tomeček

PODĚKOVÁNÍ

Především děkuji panu Ing. Jiřímu Omesovi, Ph. D. za odborné rady a připomínky a také za čas strávený vedením této diplomové práce.

OBSAH

ABSTRAKT.....	5
KLÍČOVÁ SLOVA.....	5
ABSTRACT.....	5
KEYWORDS.....	5
BIBLIOGRAFICKÁ CITACE.....	7
ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ.....	9
PODĚKOVÁNÍ.....	11
OBSAH.....	9
1 ÚVOD.....	11
2 PŘEHLED DVOUBODOVÝCH LISŮ O JMENOVITÉ SÍLE 8 000 kN.....	12
3 VÝPOČET ZÁKLADNÍCH PARAMETRŮ LISU.....	21
3.1 Výpočet klikového mechanismu bez tření.....	21
3.2 Výpočet klikového mechanismu se třením.....	23
4 KONSTRUKČNÍ NÁVRH POHONU LISU.....	25
4.1 Varianta s jedním motorem a vloženými koly podle Buckinghama.....	25
4.2 Varianta s jedním motorem a vloženými koly se stejným průměrem.....	26
4.3 Varianta se samostatným motorem pro každé klikové kolo.....	28
5 VÝPOČET POHONU LISU.....	30
5.1 Práce klikového lisu.....	30
5.2 Výpočty krouticích momentů.....	31
5.3 Pevnostní výpočet ozubení.....	32
5.3.1 Soukolí 1 – hnací hřídel s pastorkem a předlohové kolo.....	32
5.3.2 Soukolí 2 – pastorek na předlohovém hřídeli a klikové kolo.....	32
5.4 Pevnostní kontrola hnacího hřídele.....	33
5.5 Kontrola ložisek hnacího hřídele.....	38
5.6 Pevnostní kontrola předlohového hřídele.....	38
5.7 Pevnostní kontrola klikového hřídele.....	44
5.8 Kontrola ložisek předlohového hřídele.....	45
5.9 Kontrola svěrných pouzder.....	45
6 ZÁVĚR.....	46
7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	47
8 SEZNAM OBRÁZKŮ.....	49
9 SEZNAM TABULEK.....	50

10	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ	51

1 ÚVOD

Tématem této diplomové práce je návrh dvoubodového klikového lisu s přímým pohonem. Přímý pohon vyžaduje použití výkonných servomotorů s vysokým krouticím momentem. Energie je přenášena z motoru přes převodový mechanismus na beran lisu bez použití setrvačníku. To umožňuje řízení průběhu zdvihu stroje a lepší využití tvářecí síly, což je největší výhodou těchto lisů oproti klasickým lisům se setrvačníkem. Efektivita lisů s přímým pohonem se zvyšuje s použitím novějších technologií v oblasti servomotorů.

V této práci je nejdříve představena řada dvoubodových mechanických lisů současné světové produkce a jejich technické parametry. Z těchto parametrů jsou zvoleny nejběžnější a použity pro návrh.

2 PŘEHLED DVOUBODOVÝCH LISŮ O JMENOVITÉ SÍLE 8 000 kN

Unipress VSHD 800

Dvoubodový mechanický lis se svařovaným rámem (s možností montovaného rámu s kotvícími šrouby a možností dodání link motion mechanismu). Dále je lis vybaven hydraulickou ochranou proti přetížení, hydraulickým tlumením, automatickým mazáním, samostatným řídicím panelem, ovládacím panelem s rozhraním pro automatizaci a snímání nástrojů a procesů. (1)

Jmenovitá síla	kN	8000
Sevřená výška	mm	900
Upínací plocha stolu	mm	4000x1500
Upínací plocha beranu	mm	3900x1400
Přestavení beranu	mm	250
Zdvih	mm	400
Počet zdvihů	1/min	16-24
Výkon	kW	

Tabulka 1 Vlastnosti lisu VSHD 800 (1)

Obrázek 1 Lis VSHD 600 firmy Unipress (1)

ŠMERAL LDO 800 A/S

Osřihovací lis určený pro ostříhování výronků po zápustkovém kování za tepla i za studena. Možnosti dalšího využití jsou kalibrační operace, stříhání, děrování, mělké tažení s použitím spodního pneumatického přidržovače. Tuto řadu lisů dodává výrobce Šmeral v rozsahu jmenovitých tvářecích sil od 2000 do 8000 kN. (2)

Jmenovitá síla	kN	8000
Sevřená výška	mm	1020
Upínací plocha stolu	mm	1870x1300
Upínací plocha beranu	mm	1860x1300
Přestavení beranu	mm	180
Zdvih	mm	320
Počet zdvihů	1/min	32
Výkon	kW	62

Tabulka 2 Vlastnosti lisu LDO 800 A/S (2)

Obrázek 2 Ostříhovací lis LDO 800 A/S firmy Šmeral (2)

WORLD PRESS CHINA

JL36

Dvoubodový mechanický lis s mechanismem link motion, který se vyznačuje vysokou přesností, výkonem a stabilitou. Design je uzpůsoben pro pohlcování vibrací. Dále je lis vybaven mazacím systémem pro vysoké zatížení s automatickým alarmem, hydraulickou pojistkou proti přetížení, lištovým vedením beranu a možností ukládání parametrů formy a automatickým nastavením. (3)

Jmenovitá síla	kN	8000
Sevřená výška	mm	1100
Upínací plocha stolu	mm	3800x1800
Upínací plocha beranu	mm	3800x1800
Přestavení beranu	mm	550
Zdvih	mm	750
Počet zdvihů	1/min	10.18
Výkon	kW	4x110

Tabulka 3 Vlastnosti lisu JL36 (3)

Obrázek 3 Lis JL36 firmy World press China (3)

JX36

Dalším z produktů čínské firmy Worldpress je dvoubodový lis JX36. Svařovaná konstrukce rámu kotvená předepjatými šrouby zajišťuje vysokou pevnost a tuhost. Konstruktivní řešení klikového hřídele zvětšuje vzdálenost mezi tlačnými body beranu, což poskytuje odolnost proti excentrickému zatížení a velkou pracovní plochu stolu. Spojkobrzda s nízkou setrvačností, vysokým krouticím momentem a nízkou hladinou hluku je řízena dvěma ventily přes PLC. Je použito lištové vedení beranu. (4)

Jmenovitá síla	kN	8000
Sevřená výška	mm	800
Upínací plocha stolu	mm	4000x2000
Upínací plocha beranu	mm	4000x2000
Přestavení beranu	mm	250
Zdvih	mm	350
Počet zdvihů	1/min	15-25
Výkon	kW	75

Tabulka 4 Vlastnosti lisu JX36 (4)

Obrázek 4 Lis JX36 firmy World press China (4)

JS36

Posledním ze zmiňovaných čínských lisů je JS36 se suchou spojkoobrazdrou. Svařovaný rám je ukotven předpjatými šrouby. Díky šípovému ozubení převodů je dosaženo nižší hlučnosti chodu. Vedení beranu je lištové (ve variantách o čtyř nebo osmi lištách). Při využití pohyblivého pracovního stolu je dosaženo vyšší produktivity. Lis je vhodný pro stříhání, děrování, ohýbání. Je běžně používán v automobilovém průmyslu. (5)

Jmenovitá síla	kN	8000
Sevřená výška	mm	990
Upínací plocha stolu	mm	3640x1800
Upínací plocha beranu	mm	3640x1800
Přestavení beranu	mm	400
Zdvih	mm	500
Počet zdvihů	1/min	10
Výkon	kW	110

Tabulka 5 Vlastnosti lisu JS36 (5)

Obrázek 5 Lis JS36 firmy World press China (5)

JNH Press c.o.

JCLP2-800

Tento dvoubodový excentrický je vhodný pro střížné operace, děrovací operace a tažné operace díky velkému zdvihu a velké pracovní ploše. (6)

Jmenovitá síla	kN	8000
Sevřená výška	mm	1200
Upínací plocha stolu	mm	2800x1600
Upínací plocha beranu	mm	2800x1600
Přestavení beranu	mm	600
Zdvih	mm	600
Počet zdvihů	1/min	10 až 20
Výkon	kW	4x110

Tabulka 6 Vlastnosti lisu JCLP2 (6)

Obrázek 6 Lis JCLP-2-800 firmy JNH Press (6)

JNSP 2 -800

Tento klikový lis se svařovaným rámem je vhodný pro zpracování tlustých plechů různými tvářecími operacemi (stříhání, děrování, tažení). Je vhodný do postupové linky. (7)

Jmenovitá síla	kN	8000
Sevřená výška	mm	700
Upínací plocha stolu	mm	3200x1400
Upínací plocha beranu	mm	3000x1300
Přestavení beranu	mm	120
Zdvih	mm	350
Počet zdvihů	1/min	20-30
Výkon	kW	95x4

Tabulka 7 Vlastnosti lisu JNSP2 (7)

Obrázek 7 Lis JNSP-2-800 firmy JNH Press (7)

AIDA

Mechanický lis MCX

Tento mechanický lis se vyrábí se svařovaným rámem staženým kotvami. Tato řada lisů se vyrábí v tonážích od 315 do 1 250 tun. Konfigurace mohou být s jednoduchým nebo dvojitým excentrickým pohonem, v široké škále možných délek zdvihu a lze si zvolit také valivé nebo lištové vedení beranu. Provedení setrvačníku je nabízeno ve třech variantách – standardní, střední a vysoce energetické. (8)

Jmenovitá síla	kN	8000			
Sevřená výška	mm	750	800	850	900
Upínací plocha stolu	mm	3650x1800	4600x1800		
Upínací plocha beranu	mm	3650x1800	4600x1800		
Přestavení beranu	mm	300			
Zdvih	mm	350	400		
Počet zdvihů	1/min	20-50			
Výkon	kW	75	90	110	150

Tabulka 8 Vlastnosti lisu MCX (8)

Obrázek 8 Lis MCX-630 firmy AIDA (8)

Lis s přímým pohonem DSF-M2

Řada lisů DSF je vlastně variantou lisů MCX doplněnou přímým pohonem. Rám je stažen kotvami. Konfigurace se vyrábí s jedním nebo dvěma excentrickými pohony, v tonážích od 315 do 1 250 tun, s různými možnostmi délek zdvihu a s volbou různých typů vedení beranu. (9)

Jmenovitá síla	kN	8000		
Sevřená výška	mm	750	800	850
Upínací plocha stolu	mm	3650x1800	4600x1800	
Upínací plocha beranu	mm	3650x1800	4600x1800	
Přestavení beranu	mm	300		
Zdvih	mm	300	350	400
Počet zdvihů	1/min	1 až 60		
Výkon	kW	1x500	2x580	

Tabulka 9 Vlastností lisu DSF-M2 (9)

Simpac

MC-800

Kompaktní lis vhodný do postupové linky. Motor, spojko- brzdová jednotka, mazací systém a ovládací prvky jsou německého původu a zaručují dlouhou životnost a maximální dynamiku. Ke standardnímu vybavení patří elektrická zvedací zábrana s průhledy z bezpečnostního skla, elektrické seřízení skluzu, mechanické blokování skluzu, pneumatické vyvážení, vzduchem chlazený, frekvenčně řízený střídavý motor, hydraulická jednotka a mazací jednotka s progresivním rozdělovačem, hydraulická ochrana proti přetížení, monitorování lisovací síly, pružinové tlumiče vibrací, rozhraní VPN pro vzdálenou údržbu. (10)

Jmenovitá síla	kN	8000		
Sevřená výška	mm	800		
Upínací plocha stolu	mm	3200x1500	4000x1500	
Upínací plocha beranu	mm	3200x1500	4000x1500	
Přestavení beranu	mm	250		
Zdvih	mm	350		
Počet zdvihů	1/min	15-50		
Výkon	kW			

Tabulka 10 Vlastností lisu MC-800 (10)

Obrázek 10 Lis MC-800 firmy Simpac (10)

MX-800

Další lis s přímým servo pohonem, který poskytuje vysokou produktivitu výroby. Motor vyvine maximální tvářecí sílu i při nízké rychlosti tváření. Motor, výkonová elektronika, mazání a kontrola lisu jsou německého původu a zaručují dlouhou životnost a maximální dynamiku. Standardní výbava lisu je následující: vodou chlazený servomotor a výkonová elektronika, elektrická zvedací brána s průhledy z bezpečnostního skla, pohyblivý stůl s mobilním ovládacím panelem, elektrické seřízení skluzu, mechanické blokování skluzu, pneumatická vyvážení beranu, hydraulická jednotka a mazací jednotka s progresivním rozdělovačem, hydraulická ochrana proti přetížení, monitorování lisovací síly, pružinové tlumiče vibrací, rozhraní VPN pro vzdálenou údržbu. (11)

Jmenovitá síla	kN	8000
Sevřená výška	mm	800
Upínací plocha stolu	mm	3200x1500 4000x1500
Upínací plocha beranu	mm	3200x1500 4000x1500
Přestavení beranu	mm	250
Zdvih	mm	350
Počet zdvihů	1/min	3 až 60
Výkon	kW	

Tabulka 11 Vlastností lisu MX-800 (11)

Obrázek 11 Lis MX-800 firmy Simpac (11)

SX-800

Nejmenší lis z řady SX. Řada SX se vyrábí v rozmezí tvářecích sil od 8 000 kN až do 30 000 kN. Vlastnosti a základní vybavení lisu SX-800 jsou stejné jako u předchozího servolisu MX-800. (12)

Jmenovitá síla	kN	8000
Sevřená výška	mm	1100
Upínací plocha stolu	mm	4600x1800 4600x2200
Upínací plocha beranu	mm	4600x1800 4600x2200
Přestavení beranu	mm	400
Zdvih	mm	500
Počet zdvihů	1/min	3 až 55
Výkon	kW	

Tabulka 12 Vlastnosti lisu MX-800 (12)

Obrázek 12 Lis SX-800 firmy Simpac (12)

DA/DAH-800

Dvoubodový lis s dlouhým vedením beranu v provedení se 6 lištami (DA) nebo v provedení s 8 lištami (DAH). Dlouhé vedení umožňuje větší excentrické zatížení beranu. Převod uložený v olejové komoře poskytuje nízkou hlučnost. Dobré mazání zaručuje tlakový mazací systém. Standardní výbava lisu zahrnuje hydraulickou ochranu proti přetížení, elektrické seřízení skluzu, mechanické zajištění beranu, automatické vyvažování beranu, pružinové tlumiče vibrací, monitorování lisovací síly. (13)

Jmenovitá síla	kN	8000	
Sevřená výška	mm	850	
Upínací plocha stolu	mm	3000x1700	
Upínací plocha beranu	mm	3000x1700	
Přestavení beranu	mm	250	
Zdvih	mm	450	250
Počet zdvihů	1/min	12 až 24	30 až 60
Výkon	kW		

Tabulka 13 Vlastnosti lisu DA-800 (13)

Obrázek 13 Řada lisů DA-1200 firmy Simpac (13)

Komatsu

H2FM-800

Dvoubodový lis s přímým pohonem se vyznačuje vysokou tuhostí rámu a pokročilými technologiemi zaměřenými na zvýšení produktivity a flexibility. Servomotor je chlazený kapalinou s vysokým točivým momentem. Systém dálkového sledování nepřetržitě kontroluje výkon stroje i připojených zařízení. Všechna uložená data jsou přístupná přes internet. (14)

Jmenovitá síla	kN	8000
Sevřená výška	mm	750-900
Upínací plocha stolu	mm	3000x1700
Upínací plocha beranu	mm	3000x1700
Přestavení beranu	mm	300
Zdvih	mm	500
Počet zdvihů	1/min	40
Výkon	kW	495

Tabulka 14 Vlastnosti lisu H2FM-800 (14)

Obrázek 14 Lis H2FM-630 firmy Komatsu (14)

LDO	1860x1300
JCLP	2800x1600
JNSP	3000x1300
H2FM	3000x1700
DAH	3000x1700
MC-800	3200x1500
MX-800	3200x1500
JS36	3640x1800
MCX	3650x1800
DSF	3650x1800
JL36	3800x1800
VSHD	3900x1400
JX36	4000x2000
MC-800	4000x1500
MX-800	4000x1500
MCX	4600x1800
DSF	4600x1800
SX-800	4600x1800
SX-800	4600x2200

Tabulka 15 Seřazení lisů podle šířky beranu

3 VÝPOČET ZÁKLADNÍCH PARAMETRŮ LISU

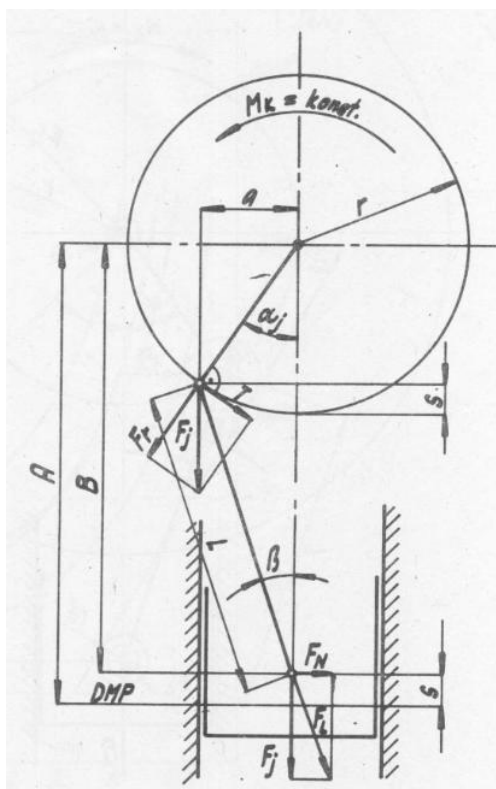
3.1 Výpočet klikového mechanismu bez tření

Zadané hodnoty

Jmenovitá síla $F_j = 8000 \text{ kN}$

Pracovní dráha $s = 4 \text{ mm}$

Podle přehledu vyráběných lisů byl zvolen zdvih $z = 400 \text{ mm}$ a dále maximální počet zdvihů za minutu $n = 60 \text{ min}^{-1}$.

Obrázek 15 Schéma klikového mechanismu bez tření (15)

Výpočty

Poloměr kliky (excentricita)

$$r = \frac{z}{2} = \frac{400}{2} = 200 \text{ mm} \quad (1)$$

Poměr poloměru kliky k délce ojnice

Tento koeficient je pro univerzální lisů v rozmezí 0,05 až 0,1. Dále volím délku ojnice $L_0 = 2100 \text{ mm}$.

$$K = r/L_0 = 200/2100 = 0,095 \quad (2)$$

Vzdálenost čepu v beranu od osy klikového hřídele

$$A = L_0 + r = 2100 + 200 = 2300 \text{ mm} \quad (3)$$

Vzdálenost čepu beranu od osy klikového hřídele na začátku pracovní části zdvihu

$$B = A - s_j = 2300 - 4 = 2296 \text{ mm} \quad (4)$$

Úhel mezi ojnicí a směrem pohybu beranu

$$\begin{aligned} \beta &= \arccos\left(\frac{L_0^2 + B^2 - r^2}{2 \cdot L_0 \cdot B}\right) = \arccos\left(\frac{2100^2 + 2296^2 - 200^2}{2 \cdot 2100 \cdot 2296}\right) = \\ &= 1,04^\circ \end{aligned} \quad (5)$$

Jmenovitý úhel lisu

$$\alpha = \arcsin\left(\frac{L_0 \cdot \sin \beta}{r}\right) = \arcsin\left(\frac{2100 \cdot \sin 1,04}{200}\right) = 10,97^\circ \quad (6)$$

Síla v ojnicí

$$F_L = \frac{F_j}{2 \cdot \cos \beta} = \frac{8\,000\,000}{2 \cdot \cos 1,04} = 4\,000\,657 \text{ N} \quad (7)$$

Normálová síla do vedení beranu

$$F_N = 0,5 \cdot F_j \cdot \operatorname{tg} \beta = 0,5 \cdot 8\,000\,000 \cdot \operatorname{tg} 1,04 = 72\,510 \text{ N} \quad (8)$$

Tečná síla na klikovém čepu

$$\begin{aligned} T_{\zeta} &= 0,5 \cdot F_j \cdot (\sin \alpha + 0,5 \cdot K \cdot \sin(2 \cdot \alpha)) = \\ &= 0,5 \cdot 8\,000\,000 \cdot (\sin 10,97 + 0,5 \cdot 0,095 \cdot \sin(2 \cdot \alpha)) = \\ &= 832\,398 \text{ N} \end{aligned} \quad (9)$$

Krouticí moment na klikovém kole

Účinnost klikového mechanismu η je v rozmezí 0,7 až 0,9. Z důvodu dimenzování součástí bylo zvoleno $\eta = 0,7$.

$$\begin{aligned} M_k &= \frac{F_j \cdot r \cdot \sin(\alpha + \beta)}{2 \cdot \eta \cdot \cos \beta} = \frac{8\,000\,000 \cdot 200 \cdot \sin(10,97 + 1,04)}{2 \cdot 0,7 \cdot \cos 1,04} \\ &= 237\,831 \text{ Nm} \end{aligned} \quad (10)$$

Přibližný průměr klikového hřídele

$$\begin{aligned} d_0 &= 10,25 \sqrt{\frac{0,5 \cdot F_j}{10\,000} + 100} = 10,25 \sqrt{\frac{0,5 \cdot 8\,000\,000}{10\,000} + 100} \\ &= 229 \text{ mm} \end{aligned} \quad (11)$$

Pro větší tuhost hřídele byl průměr zvětšen o 50 % na 280 mm.

Dovolený tlak na pouzdro kliky je $p_{pk} = 32 \text{ MPa}$. Šířka ojnice zvolena $l_k = 420 \text{ mm}$. Pro vysoký výkon lisu je zvolen maximální počet zdvihů $n = 60 \text{ min}^{-1}$.

Minimální průměr výstředníku

$$d_{km} = \frac{F_L}{l_k \cdot p_{pk}} = \frac{4\,000\,657}{420 \cdot 32} = 298 \text{ mm} \quad (12)$$

Dále bude proveden kontrolní výpočet čepu výstředníku pomocí měrného tlaku a p-v koeficientu. Dovolený interval p-v koeficientu je 20;30. Aby průměr výstředníku splňoval tento výpočet, je zvolen průměr 500 mm.

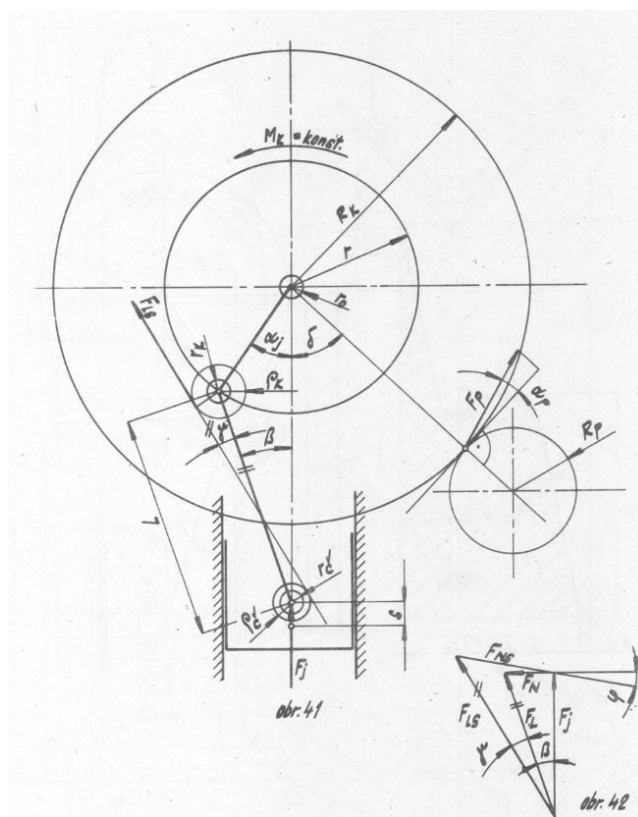
Obvodová rychlost na čepu výstředníku

$$v_v = \frac{2\pi n_n}{60} \cdot \frac{d_{km}}{2 \cdot 1000} = \frac{2\pi \cdot 60}{60} \cdot \frac{500}{2 \cdot 1000} = 1,57 \text{ ms}^{-1} \quad (13)$$

Potom pro měrný tlak na čepu výstředníku platí

$$p_{dv} = \frac{F_j}{n_{tb} \cdot l_k \cdot d_{km}} = \frac{8\,000\,000}{2 \cdot 420 \cdot 500} = 19,05 \text{ MPa} \quad (14)$$

3.2 Výpočet klikového mechanismu se třením

Obrázek 16 Schéma klikového mechanismu se třením (15)

Třecí poloměr mezi beranem a ojnicí

Byl zvolen součinitel kluzného tření v kluzném ložisku $\mu = 0,05$ a dále průměr opěry v beranu $d_{op} = 255$ mm. Potom je třecí poloměr dán vztahem

$$\rho_{\xi} = 0,5 \cdot \mu \cdot d_{op} = 0,5 \cdot 0,05 \cdot 255 = 6,375 \text{ mm} \quad (15)$$

Obdobně pro třecí poloměr mezi ojnicí a klikovým kolem platí

$$\rho_k = 0,5 \cdot \mu \cdot d_k = 0,5 \cdot 0,05 \cdot 500 = 12,5 \text{ mm} \quad (16)$$

Třecí poloměr mezi klikovým kolem a čepem

$$\rho_o = 0,5 \cdot \mu \cdot d_o = 0,5 \cdot 0,05 \cdot 280 = 7,0 \text{ mm} \quad (17)$$

Třecí součinitel

$$\varphi_{tř} = \arctg \mu = \arctg 0,05 = 2,86^\circ \quad (18)$$

Zešikmení směru síly v ojnicí vůči ose ojnice vlivem tření

$$\begin{aligned} \gamma_{tř} &= \arcsin \left(0,5 \cdot \mu \cdot \frac{d_{op} + d_k}{L_o} \right) = \arcsin \left(0,5 \cdot 0,05 \cdot \frac{255 + 500}{2100} \right) \\ &= 0,51^\circ \end{aligned} \quad (19)$$

Skutečná velikost síly v ojnicí

$$\begin{aligned} F_{Ls} &= \frac{0,5 \cdot F_j \cdot \cos \varphi_{tř}}{\cos(\beta + \gamma_{tř} + \varphi_{tř})} = \frac{0,5 \cdot 8\,000\,000 \cdot \cos 2,86}{\cos(1,04 + 10,97 + 2,86)} \\ &= 4\,006\,904 \text{ N} \end{aligned} \quad (20)$$

Ideální rameno síly

$$\begin{aligned} a_{id} &= r \cdot (\sin \alpha + 0,5 \cdot K_o \cdot \sin 2\alpha) \\ &= 200 \cdot (\sin 10,97 + 0,5 \cdot 0,095 \cdot \sin(2 \cdot 10,97)) \\ &= 41,62 \text{ mm} \end{aligned} \quad (21)$$

Třecí rameno síly

$$\begin{aligned} a_{tř} &= 0,5 \cdot \mu \cdot ((1 + K_o) \cdot d_k + K_o \cdot d_{op} + d_o) = \\ &= 0,5 \cdot 0,05 \cdot ((1 + 0,095) \cdot 500 + 0,095 \cdot 255 + 280) = 21,30 \text{ mm} \end{aligned} \quad (22)$$

4 KONSTRUKČNÍ NÁVRH POHONU LISU

Zadáním práce je navrhnout dvoubodový klikový lis s přímým pohonem a variabilitou šířky pracovního stolu od 2 metrů po 4,5 metru. Při změnách šířky stolu má docházet k co nejmenším změnám na příčniku lisu.

4.1 Varianta s jedním motorem a vloženými koly podle Buckinghama

V literatuře (15) jsou uvedeny podmínky pro výpočet ozubení mechanických lisů podle Buckinghama:

- Převod nesmí být celé číslo.
- Počet zubů má být lichý.
- Průhyb hřídelů s ozubenými koly musí být minimální, aby ozubení neslo v celé šířce zubu.
- Ozubení provést co nejpresnější z nejvhodnějších tepelně zpracovaných materiálů.
- Ozubení nesmí být zdrojem hluku.

Podle těchto podmínek bylo navrženo následující řešení převodů.

Modul $m=16$ mm

Počet zubů pastorku $z_1 = 21$, průměr roztečné kružnice $D_1 = 341,183$ mm

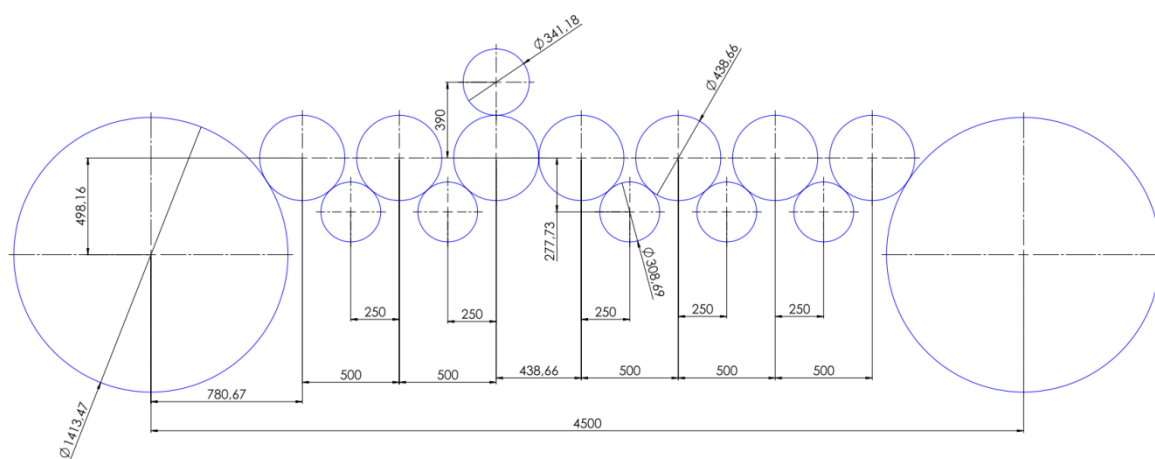
Počet zubů vloženého kola $z_2 = 27$, průměr roztečné kružnice $D_2 = 438,664$ mm

Počet zubů vloženého kola $z_3 = 19$, průměr roztečné kružnice $D_3 = 308,690$ mm

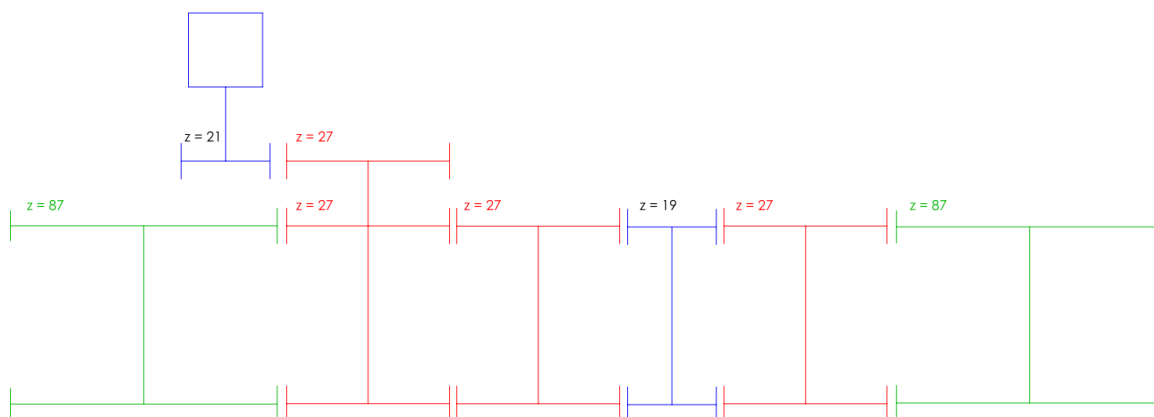
Počet zubů klikového kola $z_4 = 87$, průměr roztečné kružnice $D_4 = 1413,474$ mm.

Převodový poměr mezi klikovým kolem a pastorkem

$$i = \frac{z_2}{z_1} \cdot \frac{z_4}{z_3} = \frac{27}{21} \cdot \frac{87}{19} = 4,14 \quad (23)$$

Obrázek 17 Návrh soukolí podle Buckinghama verze 4 500 mm

Obrázek 18 Návrh soukolí podle Buckinghama verze 2500 mm

Toto řešení splňuje podmínky návrhu podle Buckinghama, ale výpočtem účinnosti soukolí se ukáže jeho nevýhodnost z hlediska velkého počtu styčných ploch a ložisek. Kliková kola budou na otočných čepích. Vložená kola se budou otáčet na pevných čepích.

Byly zvoleny následující hodnoty účinností:

- Účinnost ozubeného převodu $\eta_{\text{ozub}} = 0,99$
- Účinnost valivých ložisek $\eta_{\text{val}} = 0,99$
- Účinnost kluzných ložisek $\eta_{\text{klu}} = 0,98$

Pro každý otočný čep jsou potřebná dvě valivá ložiska a každý pevný čep jedno ložisko. Účinnost převodu od klikového kola po hnací pastorek je dána:

$$\eta_{\text{celk}} = \eta_{\text{val}}^{16} \cdot \eta_{\text{ozub}}^{14} \cdot \eta_{\text{klu}}^2 = 0,99^{16} \cdot 0,99^{14} \cdot 0,98^2 = 0,71 \quad (24)$$

Potřebný krouticí moment

$$M_{\text{potř}} = \frac{M_{\text{skut}}}{\eta_{\text{celk}} \cdot i} = \frac{262\,623}{0,71 \cdot 4,14} = 89\,233 \text{ Nm} \quad (25)$$

4.2 Varianta s jedním motorem a vloženými koly se stejným průměrem

Tento způsob řešení se používá v praxi. Odstraňuje nevýhodu velkého množství součástí na výrobu. Tím se zmenšuje i počet styčných ploch a ložisek a zvětšuje se účinnost celého systému.

Modul $m=16$ mm

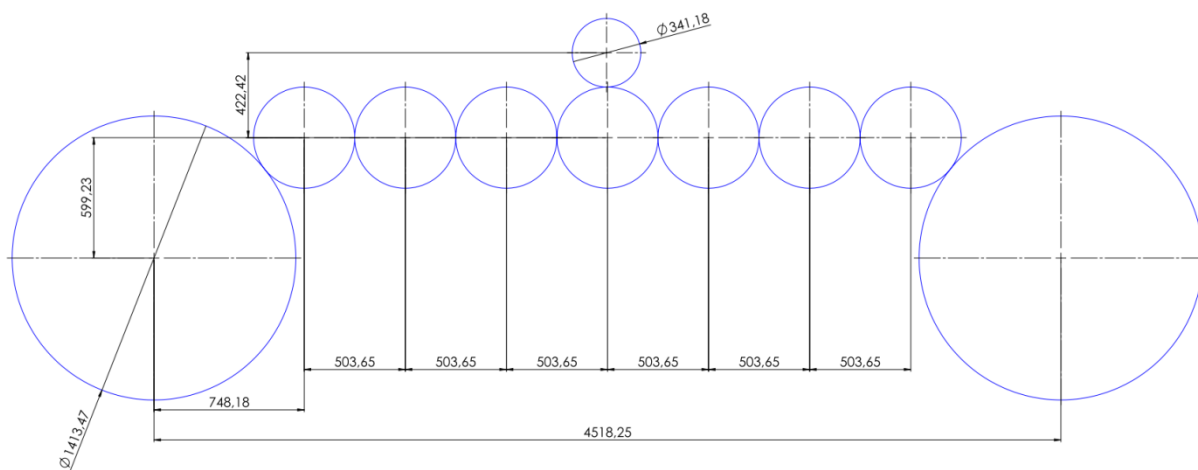
Počet zubů pastorku $z_1 = 21$, průměr roztečné kružnice $D_1 = 341,183$ mm.

Počet zubů vloženého kola $z_2 = 31$ průměr roztečné kružnice $D_2 = 503,65$ mm.

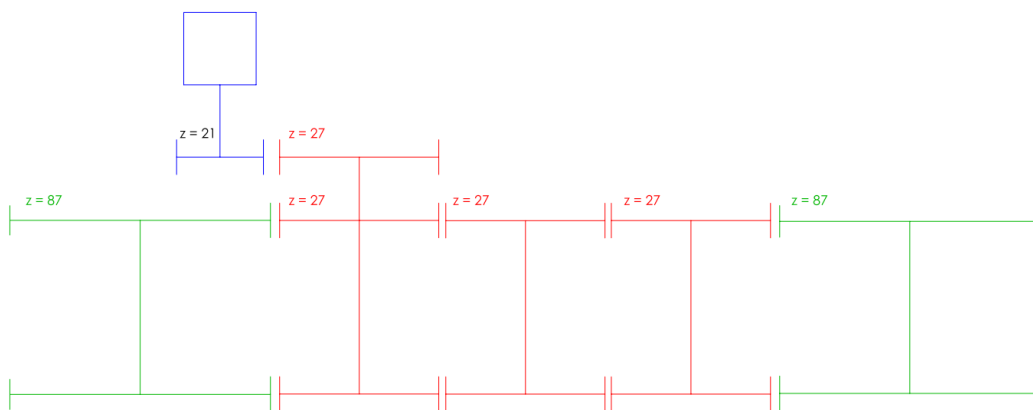
Počet zubů klikového kola $z_4 = 87$, průměr roztečné kružnice $D_4 = 1413,474$ mm.

Převodový poměr mezi klikovým kolem a pastorkem

$$i = \frac{z_2}{z_1} \cdot \frac{z_4}{z_3} = \frac{31}{21} \cdot \frac{87}{31} = 4,14 \quad (26)$$

Obrázek 19 Návrh soukolí s vloženými koly o stejném průměru verze 4 500 mm

Obrázek 20 Návrh soukolí s vloženými koly o stejném průměru verze 2500 mm

Pro porovnání účinnosti s předchozím řešením je opět počítáno pro každý otočný čep dvě valivá ložiska a každý pevný čep jedno ložisko. Účinnost převodu od klikového kola po hnací pastorek je dána:

$$\eta_{\text{celk}} = \eta_{\text{val}}^{11} \cdot \eta_{\text{ozub}}^9 \cdot \eta_{\text{klu}}^2 = 0,99^{11} \cdot 0,99^9 \cdot 0,98^2 = 0,79 \quad (27)$$

Potřebný krouticí moment

$$M_{\text{potř}} = \frac{M_{\text{skut}}}{\eta_{\text{celk}} \cdot i} = \frac{262\,623}{0,79 \cdot 4,14} = 80\,700 \text{ Nm} \quad (28)$$

4.3 Varianta se samostatným motorem pro každé klikové kolo

Varianta, kdy každé klikové kolo je poháněno samostatným motorem, umožňuje plynulou změnu šířky pracovního stolu v podstatě beze změn na příčnici. Počet komponent pro každou délkovou variantu je stejný. Méně součástí, ložisek a dotykových ploch zajišťuje větší účinnost systému. Nevýhodou může být pořizovací cena dvou motorů a jejich synchronizace při chodu.

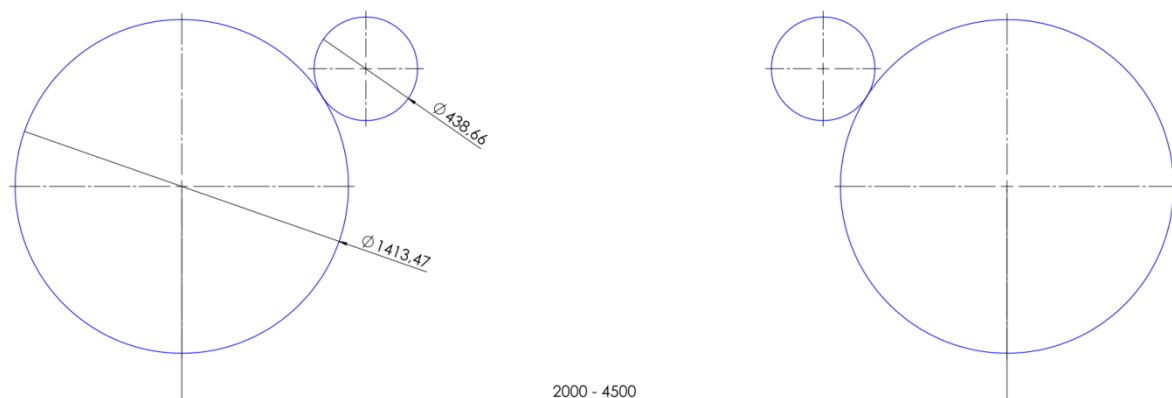
Modul $m=14$ mm

Počet zubů pastorku $z_1 = 31$, průměr roztečné kružnice $D_1 = 440,695$ mm.

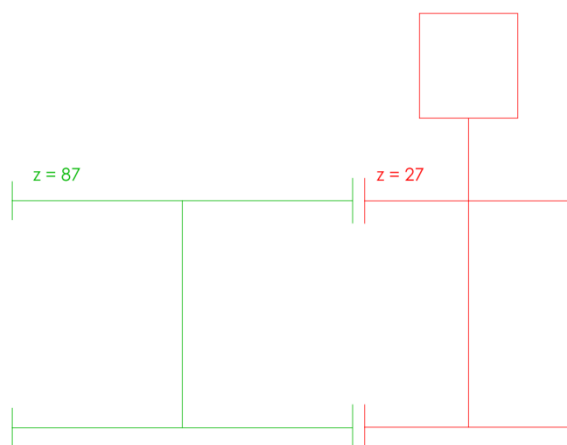
Počet zubů klikového kola $z_2 = 99$, průměr roztečné kružnice $D_2 = 1407,381$ mm.

Převodový poměr mezi klikovým kolem a pastorkem je dán

$$i_{23} = \frac{z_4}{z_3} = \frac{99}{23} = 4,30 \quad (29)$$

Obrázek 21 Variabilita šířky stolu při použití samostatného motoru pro každé klikové kolo

Obrázek 22 Návrh přímého pohonu bez vložených kol

Účinnost převodu je dána (pouze jedna strana)

$$\eta_{\text{celk}} = \eta_{\text{val}}^4 \cdot \eta_{\text{ozub}}^2 \cdot \eta_{\text{klu}} = 0,99^4 \cdot 0,99^2 \cdot 0,98 = 0,92 \quad (30)$$

Potřebný krouticí moment

$$M_{\text{potř}} = \frac{M_{\text{skut}}}{\eta_{\text{celk}} \cdot i} = \frac{262\,623}{0,92 \cdot 4,3} = 89\,129 \text{ Nm} \quad (31)$$

Pro největší variabilitu šířky pracovního stolu byla pro konečný návrh lisu zvolena tato varianta.

5 VÝPOČET POHONU LISU

5.1 Práce klikového lisu

Zadané veličiny

Jmenovitá síla $F_j = 8\,000\text{ kN}$

Jmenovitá dráha $s_j = 4\text{ mm}$

Maximální počet zdvihů za minutu $n_j = 60\text{ min}^{-1}$

Výpočty

Tvářecí práce

Koeficient technologie – běžné stříhání $m = 0,63$

$$A_{tv} = F_j \cdot s_j \cdot m_s = 8\,000\,000 \cdot 0,004 \cdot 0,63 = 20\,160\text{ J} \quad (32)$$

Třecí práce

Třecí práce se určí jako (0,15 až 0,25) A_{tv} . Zvoleno 0,25.

$$A_{tř} = 0,25 \cdot A_{tv} = 0,25 \cdot 20\,160 = 5\,040\text{ J} \quad (33)$$

Deformační práce

Pro výpočet deformační práce je nejprve potřeba spočítat celkovou deformaci stroje a nástrojů f_{celk} .

Koeficient pro univerzální lisy $k_1 = 10$.

$$f_{celk} = \frac{F_j}{k_1 \sqrt{10 \cdot F_j}} = \frac{8\,000}{10 \sqrt{10 \cdot 8\,000}} = 2,83\text{ mm} \quad (34)$$

Koeficient pro univerzální lisy $k_1 = 10$.

$$A_{def} = \frac{F_j \cdot f_{celk}}{2} = \frac{8\,000\,000 \cdot 2,83 \cdot 10^{-3}}{2} = 11\,314\text{ J} \quad (35)$$

Celková práce

Rozběhová práce je zanedbána z důvodu práce stroje v automatické lince. Práce pomocných mechanismů je nulová, protože budou mít samostatný pohon.

$$A_{celk} = A_{tv} + A_{tř} + A_{def} = 20\,160 + 5\,040 + 11\,314 = 36\,514\text{ J} \quad (36)$$

Příkon elektromotoru

K výpočtu výkonu elektromotoru je potřebné znát čas cyklu. V případě automatizované linky, ve které bude pracovat navrhovaný lis, je čas cyklu roven času jednoho zdvihu.

$$t_{cykl} = \frac{1}{n} = \frac{60}{60} = 1 \text{ s} \quad (37)$$

Účinnost převodů $\eta = 0,60$

$$P = \frac{A_{celk}}{t_{cykl} \cdot \eta} = \frac{36\,514}{1 \cdot 0,6} = 60\,856 \text{ W} \quad (38)$$

5.2 Výpočty krouticích momentů

Počet zubů klikového kola je 99. Ozubení je voleno dvojnásobné šikmé, aby bylo dosaženo odečtení účinků axiálních sil. Šířka každého ozubení je 120 mm. Materiál klikových kol je 14 220.

Další ozubení je realizováno přímo na předlohovém hřídeli taktéž dvojnásobným šikmým ozubením s počtem zubů 23 a šířky 120 mm. Materiál hřídele a tedy i ozubení je 16 220.

Na předlohovém hřídeli je upnuto ozubené kolo s dvojnásobným šikmým ozubením s počtem zubů 70. Šířka jednoho ozubení je 95 mm. Materiál tohoto kola je opět 14 220.

Hnací pastorek má 26 zubů a je vyroben z oceli 16 220.

Na ozubení klikového kola působí krouticí moment M_{skut}

$$M_{skut} = 262\,623 \text{ Nm} \quad (39)$$

Účinnost převodů po předlohový hřídel je dána součinem účinností převodů a ložisek.

$$\eta_{23} = \eta_{oz} \cdot \eta_{kl}^2 \cdot \eta_{val}^3 = 0,99 \cdot 0,98^2 \cdot 0,99^2 = 0,922 \quad (40)$$

Krouticí moment na předlohovém hřídeli je pak dán

$$M_{k2} = \frac{M_{skut}}{i_{23} \cdot \eta_{23}} = \frac{262\,623}{4,30 \cdot 0,93} = 66\,241 \text{ Nm} \quad (41)$$

Dále účinnost od předlohy po hnací hřídel je dána

$$\eta_{12} = \eta_{oz} \cdot \eta_{val}^2 = 0,99 \cdot 0,99^2 = 0,97 \quad (42)$$

Krouticí moment na hnacím hřídeli je pak

$$M_{k1} = \frac{M_{k2}}{i_{12} \cdot \eta_{12}} = \frac{66\,241}{2,69 \cdot 0,97} = 25\,386 \text{ Nm} \quad (43)$$

Tyto materiály a krouticí momenty jsou použity ve výpočtech ozubení a při jejich pevnostní kontrole v programu Autodesk Inventor 2019 student. Také bude podle požadovaného krouticího momentu vybrán potřebný motor.

5.3 Pevnostní výpočet ozubení

Všechna ozubení jsou s dvojnásobně šikmým ozubením. Požadovaná životnost je 20 000 hodin. Je použita metoda výpočtu podle ISO 6336:1996. Protože ozubení je namáháno jen ve jmenovitém úhlu záběru lisu, je navrhováno s koeficientem bezpečnosti alespoň 1.

5.3.1 Soukolí 1 – hnací hřídel s pastorkem a předlokové kolo

Toto soukolí přenáší krouticí moment z motoru na předlohový hřídel.

Radiální síla	F_{r1} [N]	29271,46
Obvodová síla	F_{t1} [N]	68116,19
Axiální síla	F_{a1} [N]	24792,27
Normální síla	F_{n1} [N]	78356,74

Tabulka 16 Výsledné silové působení – soukolí 1

		Hnací pastorek		Vložené kolo
Součinitel bezpečnosti v dotyku	SH_1	1,722	SH_2	1,713
Součinitel bezpečnosti v ohybu	SF_1	3,919	SF_2	3,938
Statická bezpečnost v dotyku	SH_{st1}	3,516	SH_{st2}	3,496
Statická bezpečnost v ohybu	SF_{st1}	8,672	SF_{st2}	8,753

Tabulka 17 Výsledné koeficienty bezpečnosti – soukolí 1

5.3.2 Soukolí 2 – pastorek na předlohovém hřídeli a klikové kolo

Druhé soukolí už přenáší krouticí moment přes výstředník na ojnici.

Radiální síla	F_{r2} [N]	72777,39
Obvodová síla	F_{t2} [N]	185145,84
Axiální síla	F_{a2} [N]	32646,21
Normální síla	F_{n2} [N]	201660,85

Tabulka 18 Výsledné silové působení - soukolí 2

		Pastorek předlohy		Klikové kolo
Součinitel bezpečnosti v dotyku	SH ₃	1,125	SH ₄	1,174
Součinitel bezpečnosti v ohybu	SF ₃	2,001	SF ₄	2,001
Statická bezpečnost v dotyku	SH _{st3}	2,413	SH _{st4}	2,436
Statická bezpečnost v ohybu	SF _{st3}	4,493	SF _{st4}	4,493

Tabulka 19 Výsledné koeficienty bezpečnosti - soukolí 2

Výpočet velikosti čelních normálových sil

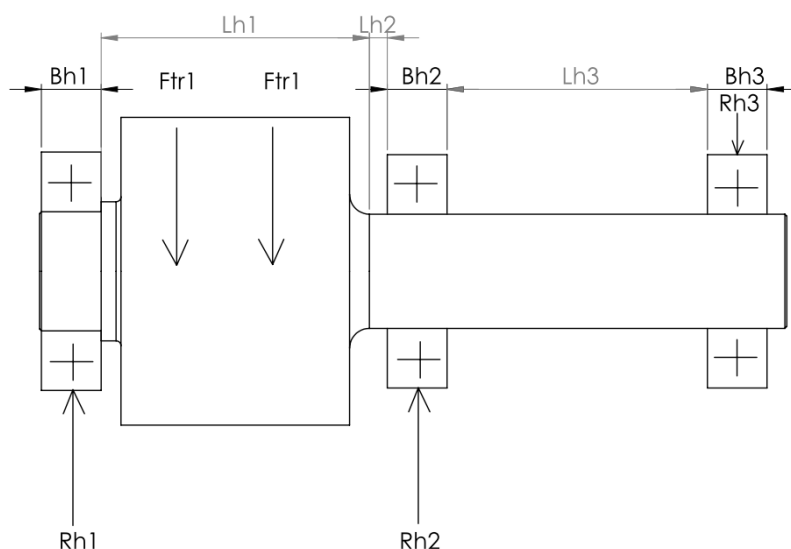
Protože se axiální síly v ozubení odečtou, mohou být pro výpočty použity pouze čelní normálové síly.

$$F_{tr1} = \sqrt{F_{r1}^2 + F_{t1}^2} = \sqrt{29\,271,46^2 + 68\,116,19^2} = 74\,139,29\,N \quad (44)$$

$$F_{tr2} = \sqrt{F_{r2}^2 + F_{t2}^2} = \sqrt{72\,777,39^2 + 185\,145,84^2} = 198\,936,0\,N \quad (45)$$

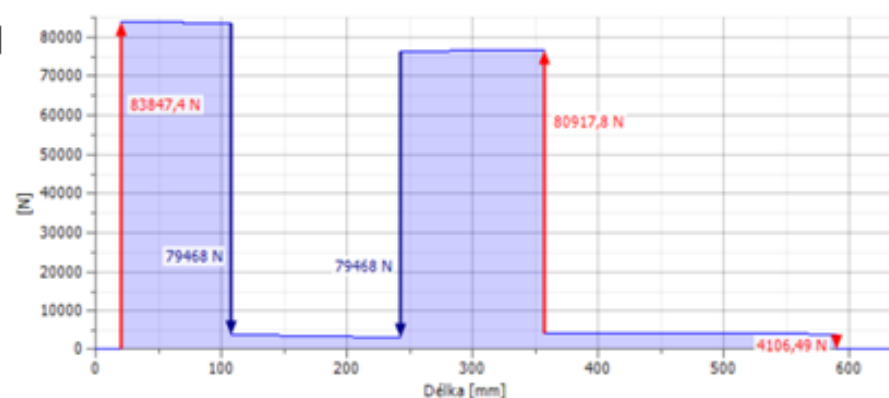
5.4 Pevnostní kontrola hnacího hřídele

Hřídel je namáhán míjivým krutem a míjivým ohybem. Smykové namáhání je zanedbáno. Kontrolována budou místa, kde bude největší redukované napětí, které se odečte z vygenerovaného grafu generátoru komponent. V místě ozubení se uvažuje pouze válec o průměru roztečné kružnice ozubení.

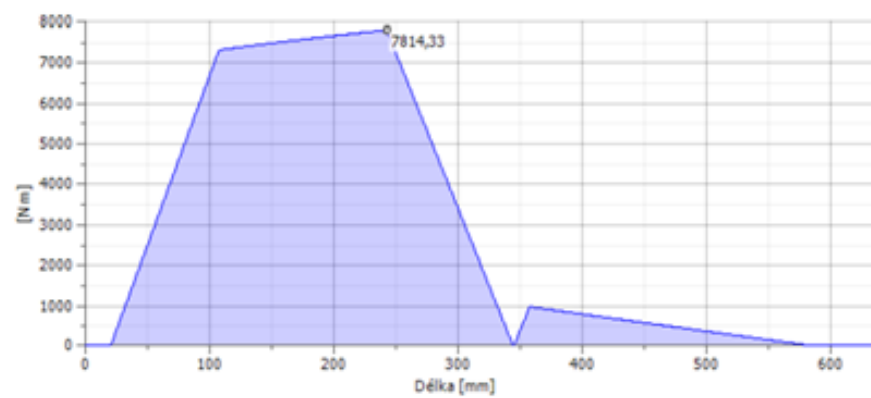

Obrázek 23 Silové působení na hnacím hřídeli

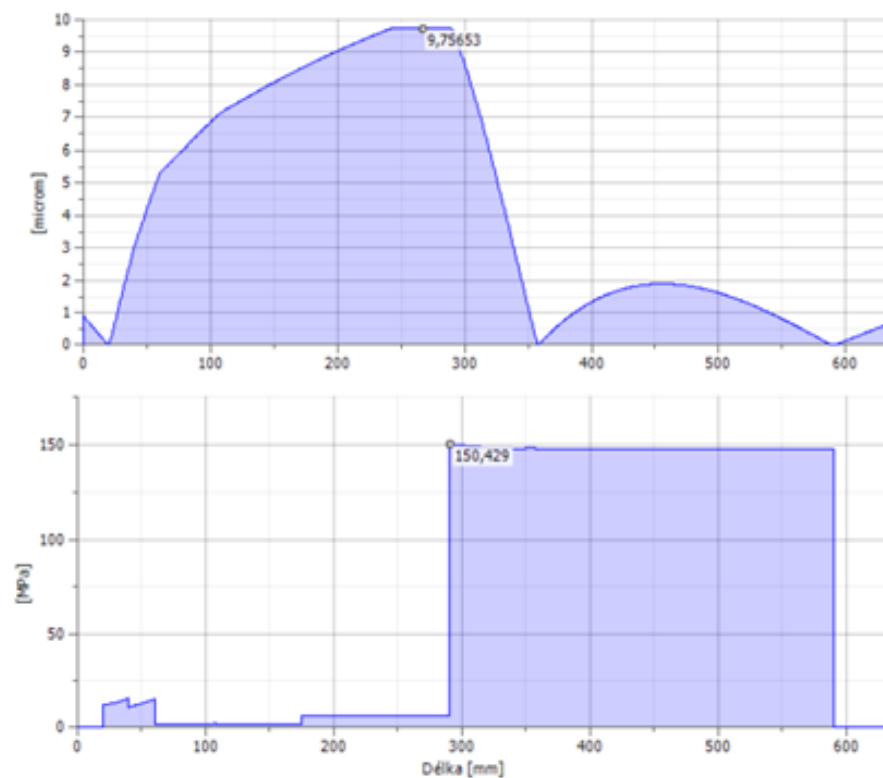
☐ Smyková síla

☐ Ohybový moment

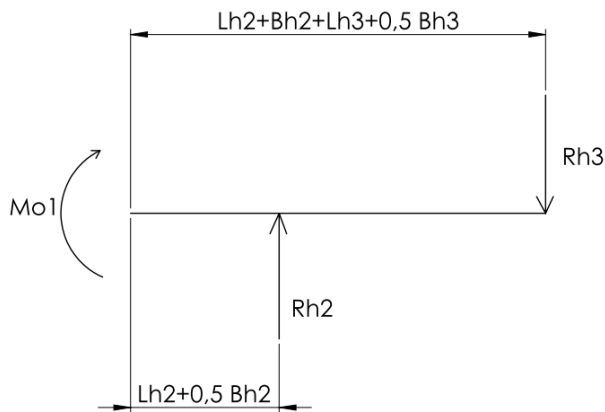
☐ Průhyb

Obrázek 24 Reakce, ohybový moment, průhyb a redukované napětí na hnacím hřídeli

Dané velikosti: šířka ložiska $B_{h1} = 62 \text{ mm}$, šířka ložiska $B_{h2} = 74 \text{ mm}$, šířka ložiska $B_{h3} = 60 \text{ mm}$, vzdálenost $L_{h1} = 270 \text{ mm}$, vzdálenost $L_{h2} = 30,5 \text{ mm}$, vzdálenost $L_{h3} = 165,5 \text{ mm}$, $d_1 = 115 \text{ mm}$

Velikost reakce $R_{h1} = 83\,847 \text{ N}$, reakce $R_{h2} = 80\,917 \text{ N}$, reakce $R_{h3} = 4\,106 \text{ N}$

Obrázek 25 Ohybový moment v místě 1

Výpočet v nebezpečném průřezu 1

Ohybový moment v místě 1

$$\begin{aligned} M_{o1} &= R_{h2} \cdot (L_{h2} + 0,5 \cdot B_{h2}) - R_{h3} \cdot (L_{h2} + B_{h2} + L_{h3} + 0,5 \cdot B_{h3}) \\ &= 80\,917 \cdot 67,5 - 300 \cdot 4\,106 = 4\,230\,002 \text{ Nmm} \end{aligned} \quad (46)$$

Modul průřezu v ohybu v místě 1

$$W_{o1} = \frac{\pi \cdot d_1^3}{32} = \frac{\pi \cdot 115^3}{32} = 149\,311,6 \text{ mm}^3 \quad (47)$$

Napětí v ohybu v místě 1

$$\sigma_{o1} = \frac{M_{o1}}{W_{o1}} = \frac{4\,230\,002}{149\,311,6} = 28,33 \text{ MPa} \quad (48)$$

Modul průřezu v krutu v místě 1

$$W_{k1} = \frac{\pi \cdot d_1^3}{16} = \frac{\pi \cdot 115^3}{16} = 298\,623,1 \text{ mm}^3 \quad (49)$$

Napětí v krutu v místě 1

$$\tau_{k1} = \frac{M_{k1}}{W_{k1}} = \frac{25\,386 \cdot 10^3}{298\,623} = 85,01 \text{ MPa} \quad (50)$$

Výpočet bezpečnosti vzhledem k meznímu stavu únavové pevnosti

Pro ocel 16 220 je mez pevnosti materiálu $R_{m16220} = 880 \text{ MPa}$ a mez kluzu $R_{e16220} = 635 \text{ MPa}$.

Pak mez únavy materiálu v tahu je

$$\sigma_c = 0,45 \cdot R_{m16220} = 0,45 \cdot 880 = 396 \text{ MPa.} \quad (51)$$

Dále pak mez únavy materiálu při míjivém ohybu je

$$\sigma_h = 0,74 \cdot R_{m16220} = 0,74 \cdot 880 = 651 \text{ MPa.} \quad (52)$$

A mez únavy materiálu při míjivém krutu je

$$\tau_{ch} = 0,49 \cdot R_{m16220} = 0,49 \cdot 880 = 431 \text{ MPa.} \quad (53)$$

Výpočet pro kombinované namáhání míjivým ohybem a krutem

Znamé parametry jsou materiálová konstanta pro ocel $k = 0,02$; délka $l_1 = 350 \text{ mm}$, $r_1 = 20 \text{ mm}$, součinitel koncentrace napětí $\alpha_{o1} = 2,3$; součinitel koncentrace napětí v krutu $\alpha_{k1} = 1,3$

Pro míjivý ohyb

Součinitel velikosti 1 v místě 1

$$v_{11} = 1 - \sqrt{k \cdot \log \frac{l_1}{d_1}} = 1 - \sqrt{0,02 \cdot \log \frac{350}{115}} = 0,90 \quad (54)$$

Součinitel velikosti v ohybu 2 v místě 1

$$v_{21} = 1 + \left(\frac{\sigma_h}{\sigma_c} - 1 \right) \cdot \sqrt{\frac{l_1}{d_1}} = 1 + \left(\frac{651}{396} - 1 \right) \cdot \sqrt{\frac{350}{115}} = 2,12 \quad (55)$$

Součinitel velikosti v ohybu v místě 1

$$v_{o1} = v_{11} \cdot v_{21} = 0,90 \cdot 2,12 = 1,91 \quad (56)$$

Součinitel vrubu v ohybu v místě 1

-materiálová charakteristika $K_1 = 0,35$

$$\beta_{o1} = \frac{\alpha_{o1}}{1 + \left(\frac{\alpha_{o1} - 1}{\alpha_{o1}} \right) \cdot \frac{K_1}{\sqrt{r_1}}} = \frac{2,3}{1 + \left(\frac{2,3 - 1}{2,3} \right) \cdot \frac{0,35}{\sqrt{20}}} = 2,20 \quad (57)$$

Součinitel povrchu v místě 1

-součinitel opracování a prostředí v místě $\eta_{11} = 0,83$

- součinitel povrchové úpravy a tepelného zpracování v místě $\eta_{21} = 1,70$

$$\eta_1 = \eta_{11} \cdot \eta_{21} = 0,83 \cdot 1,70 = 1,41 \quad (58)$$

Mez únavy při mýjivém ohybu v místě 1

$$\sigma'_{hco} = \frac{\nu_{o1} \cdot \eta_1 \cdot \sigma_h}{\beta_{o1}} = \frac{1,91 \cdot 1,41 \cdot 651}{2,20} = 798,47 \text{ MPa} \quad (59)$$

Střední napětí v ohybu v místě 1

$$\sigma_{m1} = \frac{\sigma_{o1}}{2} = \frac{28,33}{2} = 14,17 \text{ MPa} \quad (60)$$

Bezpečnost v ohybu v místě 1

$$k_{o1} = \frac{\sigma_{hco}}{\sigma_{m1}} = \frac{798,47}{14,17} = 56,37 \quad (61)$$

Pro mýjivý krut

Součinitel velikosti v krutu 2 v místě 1

$$\nu_{k21} = 1 + \left(\frac{\tau_{ch}}{\sigma_c} - 1 \right) \cdot \sqrt{\frac{l_1}{d_1}} = 1 + \left(\frac{431}{396} - 1 \right) \cdot \sqrt{\frac{350}{115}} = 1,15 \quad (62)$$

Součinitel velikosti v krutu v místě 1

$$\nu_{k1} = \nu_{11} \cdot \nu_{k21} = 0,90 \cdot 1,15 = 1,04 \quad (63)$$

Součinitel vrubu v krutu v místě 1

$$\beta_{k1} = \frac{\alpha_{k1}}{1 + \left(\frac{\alpha_{k1} - 1}{\alpha_{k1}} \right) \cdot \frac{K_1}{\sqrt{r_1}}} = \frac{1,3}{1 + \left(\frac{1,3 - 1}{1,3} \right) \cdot \frac{0,35}{\sqrt{20}}} = 1,28 \quad (64)$$

Mez únavy při mýjivém krutu v místě 1

$$\tau'_{hc1} = \frac{\nu_{k1} \cdot \eta_1 \cdot \tau_{hc}}{\beta_{k1}} = \frac{1,04 \cdot 1,41 \cdot 431}{1,28} = 495,64 \text{ MPa} \quad (65)$$

Střední napětí v krutu v místě 1

$$\tau_{m1} = \frac{\tau_{k1}}{2} = \frac{85,01}{2} = 42,51 \text{ MPa} \quad (66)$$

Bezpečnost v krutu v místě 1

$$k_{k1} = \frac{\tau'_{hc1}}{\tau_{m1}} = \frac{495,64}{42,51} = 11,66 \quad (67)$$

Bezpečnost pro kombinované namáhání

Bezpečnost vzhledem k meznímu stavu únavové pevnosti v místě 1

$$k_{cel1} = \frac{k_{o1} \cdot k_{k1}}{\sqrt{k_{o1}^2 + k_{k1}^2}} = \frac{56,37 \cdot 11,66}{\sqrt{56,37^2 + 11,66^2}} = 11,42 \quad (68)$$

5.5 Kontrola ložisek hnacího hřídele

Ložiska jsou namáhána plným zatížením jen v rozmezí jmenovitého úhlu lisu α_j . Proto se počítá s životností ložisek 10 000 hodin.

Ložisko v podpoře R_{h1} je soudečkové SKF 24026 s koeficientem dynamického zatížení $C = 569 \text{ kN}$ a exponent je $p = 10/3$. Pak je životnost dána

$$L_{t1} = \frac{10^6}{60 \cdot n_1} \left(\frac{C}{R_{h1}} \right)^p = \frac{10^6}{60 \cdot 695} \left(\frac{569}{80,9} \right)^{3,3} = 15\,979 \text{ hod} \quad (69)$$

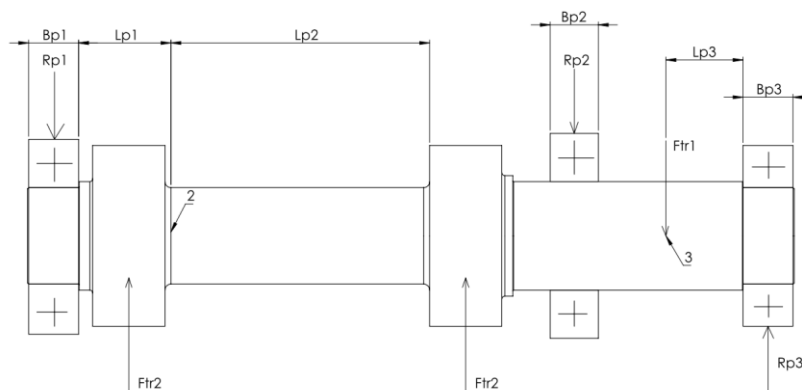
Ložisko v podpoře R_{h2} je soudečkové SKF 23124 s koeficientem dynamického zatížení $C = 520 \text{ kN}$

$$L_{t2} = \frac{10^6}{60 \cdot n_1} \left(\frac{C}{R_{h2}} \right)^p = \frac{10^6}{60 \cdot 695} \left(\frac{520}{83,8} \right)^{3,3} = 10\,524 \text{ hod} \quad (70)$$

Dovolené naklonění ložisek SKF je $0,5^\circ$. Maximální úhel průhybu hnacího hřídele je $0,009^\circ$, takže naklonění je vyhovující.

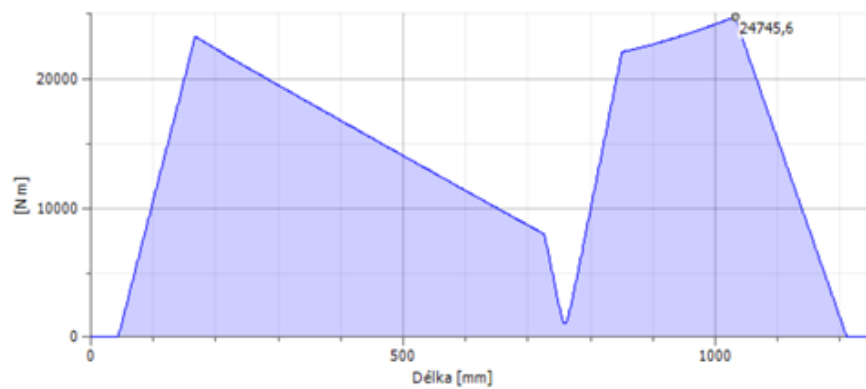
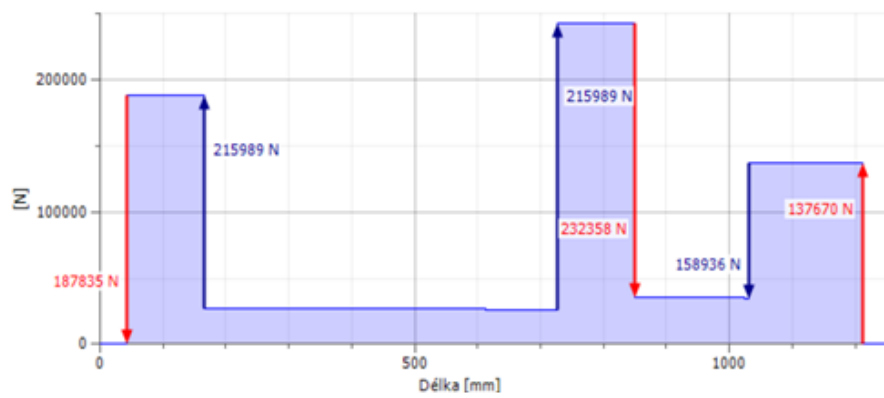
5.6 Pevnostní kontrola předlohového hřídele

Předlohový hřídel přenáší krouticí moment z hnacího hřídele prostřednictvím vloženého kola přes pastorky na klikové kolo. Je namáhán na mívivý ohyb a mívivý krut. Hřídel je uložen na třech ložiscích.

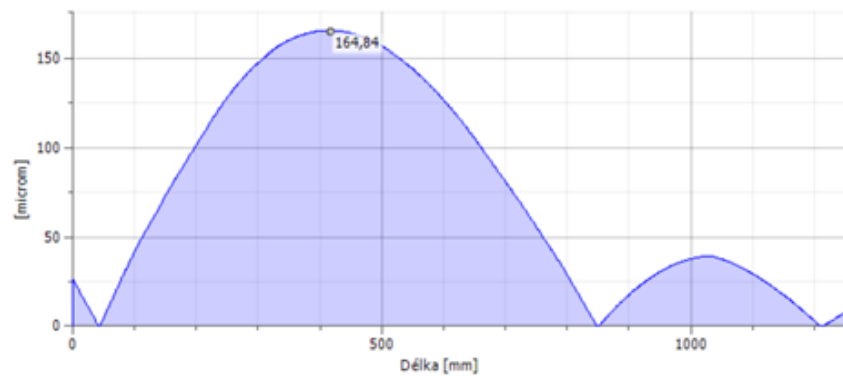

Obrázek 26 Silové působení na předlohovém hřídeli

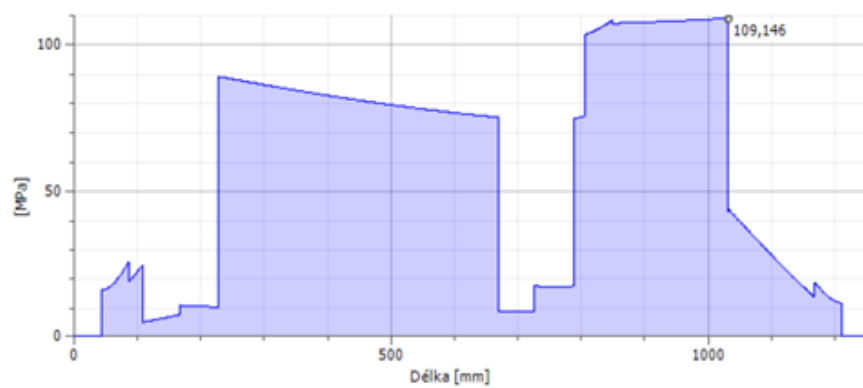
☐ Smyková síla

☐ Průhyb

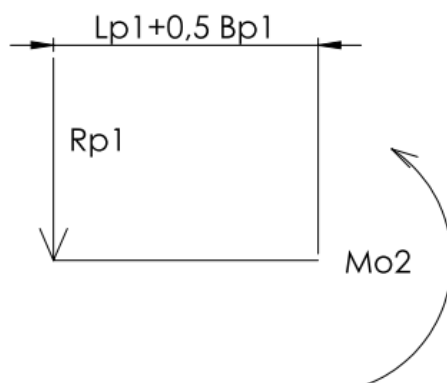
☐ Redukované napětí

Obrázek 27 Reakce, ohybový moment, průhyb a redukované napětí na předlohovém hřídeli

Dané velikosti: šířka ložiska $B_{p1} = 86 \text{ mm}$, šířka ložiska $B_{p3} = 86 \text{ mm}$, vzdálenost $L_{p1} = 152,5 \text{ mm}$, vzdálenost $L_{p2} = 440 \text{ mm}$, vzdálenost $L_{p3} = 165,5 \text{ mm}$, $d_3 = 180 \text{ mm}$

Výpočet v nebezpečném průřezu 2

Obrázek 28 Ohybový moment v místě 2

Ohybový moment v místě 2

$$M_{o2} = R_{p1} \cdot (L_{p1} + 0,5 \cdot B_{p1}) = 187\,670 \cdot (43 + 152,5) = 36\,721\,743 \text{ Nmm} \quad (71)$$

Modul průřezu v ohybu v místě 2

$$W_{o2} = \frac{\pi \cdot d_2^3}{32} = \frac{\pi \cdot 160^3}{32} = 402\,123,9 \text{ mm}^3 \quad (72)$$

Napětí v ohybu v místě 2

$$\sigma_{o2} = \frac{M_{o2}}{W_{o2}} = \frac{36\,721\,743}{402\,123,9} = 91,32 \text{ MPa} \quad (73)$$

Modul průřezu v krutu v místě 2

$$W_{k2} = \frac{\pi \cdot d_2^3}{16} = \frac{\pi \cdot 160^3}{16} = 804\,247,7 \text{ mm}^3 \quad (74)$$

Napětí v krutu v místě 2

$$\tau_{k2} = \frac{M_{k2}}{W_{k2}} = \frac{66\,241 \cdot 10^3}{804\,247,7} = 82,36 \text{ MPa} \quad (75)$$

Výpočet bezpečnosti vzhledem k meznímu stavu únavové pevnosti

Výpočet pro kombinované namáhání míjivým ohybem a krutem

Znamé parametry jsou materiálová konstanta pro ocel $k = 0,02$; délka $L_{p2} = 440$ mm, $r_2 = 10$ mm, $d_2 = 160$ mm, součinitel koncentrace napětí $\alpha_{o1} = 2,3$; součinitel koncentrace napětí v krutu $\alpha_{k1} = 1,3$

Pro míjivý ohyb

Součinitel velikosti 1 v místě 2

$$v_{12} = 1 - \sqrt{k \cdot \log \frac{L_{p2}}{d_2}} = 1 - \sqrt{0,02 \cdot \log \frac{440}{160}} = 0,91 \quad (76)$$

Součinitel velikosti v ohybu 2 v místě 2

$$v_{22} = 1 + \left(\frac{\sigma_h}{\sigma_c} - 1 \right) \cdot \sqrt{\frac{L_{p2}}{d_2}} = 1 + \left(\frac{651}{396} - 1 \right) \cdot \sqrt{\frac{440}{160}} = 2,07 \quad (77)$$

Součinitel velikosti v ohybu v místě 2

$$v_{o2} = v_{12} \cdot v_{22} = 0,91 \cdot 2,07 = 1,87 \quad (78)$$

Součinitel vrubu v ohybu v místě 2

-materiálová charakteristika $K_1 = 0,35$

$$\beta_{o2} = \frac{\alpha_{o2}}{1 + \left(\frac{\alpha_{o2} - 1}{\alpha_{o2}} \right) \cdot \frac{K_1}{\sqrt{r_2}}} = \frac{2,3}{1 + \left(\frac{2,3 - 1}{2,3} \right) \cdot \frac{0,35}{\sqrt{10}}} = 2,11 \quad (79)$$

Součinitel povrchu v místě 2

-součinitel opracování a prostředí v místě $\eta_{221} = 0,83$

- součinitel povrchové úpravy a tepelného zpracování v místě $\eta_{22} = 1,70$

$$\eta_2 = \eta_{221} \cdot \eta_{22} = 0,83 \cdot 1,70 = 1,41 \quad (80)$$

Mez únavy při míjivém ohybu v místě 2

$$\sigma'_{hco} = \frac{v_{o2} \cdot \eta_2 \cdot \sigma_h}{\beta_{o1}} = \frac{1,87 \cdot 1,41 \cdot 651}{2,11} = 814,65 \text{ MPa} \quad (81)$$

Střední napětí v ohybu v místě 2

$$\sigma_{m2} = \frac{\sigma_{o2}}{2} = \frac{91,32}{2} = 45,66 \text{ MPa} \quad (82)$$

Bezpečnost v ohybu v místě 2

$$k_{o2} = \frac{\sigma_{hco}}{\sigma_{m2}} = \frac{814,65}{45,66} = 17,84 \quad (83)$$

Pro mívivý krut

Součinitel velikosti v krutu 2 v místě 2

$$v_{k22} = 1 + \left(\frac{\tau_{ch}}{\sigma_c} - 1 \right) \cdot \sqrt{\frac{L_{p2}}{d_2}} = 1 + \left(\frac{431}{396} - 1 \right) \cdot \sqrt{\frac{440}{160}} = 1,15 \quad (84)$$

Součinitel velikosti v krutu v místě 2

$$v_{k2} = v_{12} \cdot v_{k22} = 0,91 \cdot 1,15 = 1,04 \quad (85)$$

Součinitel vrubu v krutu v místě 2

$$\beta_{k2} = \frac{\alpha_{k2}}{1 + \left(\frac{\alpha_{k2} - 1}{\alpha_{k2}} \right) \cdot \frac{K_1}{\sqrt{r_2}}} = \frac{1,3}{1 + \left(\frac{1,3 - 1}{1,3} \right) \cdot \frac{0,35}{\sqrt{10}}} = 1,60 \quad (86)$$

Mez únavy při mívivém krutu v místě 2

$$\tau'_{hc2} = \frac{v_{k2} \cdot \eta_2 \cdot \tau_{hc}}{\beta_{k2}} = \frac{1,04 \cdot 1,41 \cdot 431}{1,60} = 395,67 \text{ MPa} \quad (87)$$

Střední napětí v krutu v místě 2

$$\tau_{m2} = \frac{\tau_{k2}}{2} = \frac{82,36}{2} = 41,18 \text{ MPa} \quad (88)$$

Bezpečnost v krutu v místě 2

$$k_{k2} = \frac{\tau'_{hc2}}{\tau_{m2}} = \frac{395,67}{41,18} = 9,61 \quad (89)$$

Bezpečnost pro kombinované namáhání

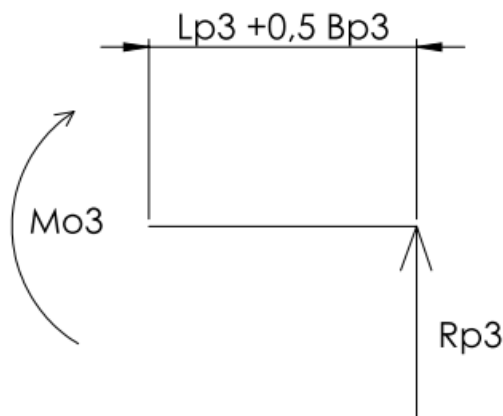
Bezpečnost vzhledem k meznímu stavu únavové pevnosti v místě 2

$$k_{cel2} = \frac{k_{o2} \cdot k_{k2}}{\sqrt{k_{o2}^2 + k_{k2}^2}} = \frac{17,84 \cdot 9,61}{\sqrt{17,84^2 + 9,61^2}} = 8,46 \quad (90)$$

Výpočet v nebezpečném průřezu 3

Znamé parametry: $d_3 = 180 \text{ mm}$, $R_{p3} = 137\,670 \text{ N}$, součinitel velikosti v místě 3 $v_3 = 0,65$, součinitel kvality povrchu $\eta_{13} = 0,83$

Zatížené místo je bez vrubu, takže se použijí rovnou hodnoty napětí.

Obrázek 29 Ohybový moment v místě 3

Ohybový moment v místě 3

$$M_{o3} = R_{p3} \cdot (L_{p3} + 0,5 \cdot B_{p3}) = 137\,670 \cdot (137 + 43) = 24\,780\,600 \text{ Nmm} \quad (91)$$

Modul průřezu v ohybu v místě 3

$$W_{o3} = \frac{\pi \cdot d_3^3}{32} = \frac{\pi \cdot 180^3}{32} = 572\,555,3 \text{ mm}^3 \quad (92)$$

Napětí v ohybu v místě 3

$$\sigma_{o3} = \frac{M_{o3}}{W_{o3}} = \frac{24\,780\,600}{572\,555,3} = 43,28 \text{ MPa} \quad (93)$$

Modul průřezu v krutu v místě 3

$$W_{k3} = \frac{\pi \cdot d_3^3}{16} = \frac{\pi \cdot 180^3}{16} = 1\,145\,110,5 \text{ mm}^3 \quad (94)$$

Napětí v krutu v místě 3

$$\tau_{k3} = \frac{M_{k3}}{W_{k3}} = \frac{66\,241 \cdot 10^3}{1\,145\,110,5} = 57,85 \text{ MPa} \quad (95)$$

Redukované napětí v místě 3

$$\sigma_{red3} = \sqrt{\sigma_{o3}^2 + 3 \cdot \tau_{k3}^2} = \sqrt{43,28^2 + 57,85^2} = 109,14 \text{ MPa} \quad (96)$$

Statická bezpečnost

$$k_{st3} = \frac{R_{e16220}}{\sigma_{red3}} = \frac{635}{109,14} = 5,82 \quad (97)$$

Redukovaná mez únavy

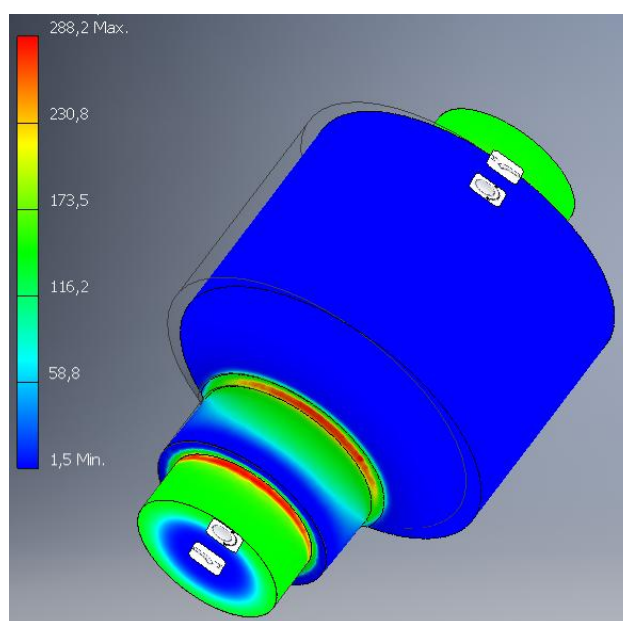
$$\sigma_{cP} = \sigma_c \cdot v_3 \cdot \eta_{13} = 396 \cdot 0,65 \cdot 0,83 = 213,64 \text{ MPa} \quad (98)$$

Dynamická bezpečnost

$$k_{dyn3} = \frac{\sigma_{cP}}{\sigma_{red3}} = \frac{213,64}{109,14} = 1,96 \quad (99)$$

5.7 Pevnostní kontrola klikového hřídele

Klikový hřídel přenáší krouticí moment na ojnici a tím převádí točivý pohyb na posuvný. Je uložen v bronzových kluzných pouzdrech. Pevnostní analýza byla provedena v programu Autodesk Inventor 2019.

Obrázek 30 Pevnostní analýza klikového hřídele

Největší dosažené napětí je velikosti $\sigma_{k4} = 288,2$ Mpa. Potom bezpečnost je dána poměrem

$$k_{k4} = \frac{R_{e16220}}{\sigma_{k4}} = \frac{635}{288,2} = 2,20 \quad (100)$$

5.8 Kontrola ložisek předlohového hřídele

Ložisko v podpoře R_{p1} je soudečkové SKF 23132 s koeficientem dynamického zatížení $C = 1\,029$ kN a exponent je $p = 10/3$. Pak je životnost dána

$$L_{l1} = \frac{10^6}{60 \cdot n_2} \left(\frac{C}{R_{p1}} \right)^p = \frac{10^6}{60 \cdot 258} \left(\frac{1029}{137,7} \right)^{3,3} = 52\,641 \text{ hod} \quad (101)$$

Ložisko v podpoře R_{p2} je soudečkové SKF 24036 s koeficientem dynamického zatížení $C = 1\,134$ kN

$$L_{l2} = \frac{10^6}{60 \cdot n_2} \left(\frac{C}{R_{p2}} \right)^p = \frac{10^6}{60 \cdot 258} \left(\frac{1134}{232,4} \right)^{3,3} = 12\,714 \text{ hod} \quad (102)$$

Ložisko v podpoře R_{p3} je soudečkové SKF 23132 s koeficientem dynamického zatížení $C = 1\,029$ kN

$$L_{l2} = \frac{10^6}{60 \cdot n_2} \left(\frac{C}{R_{p3}} \right)^p = \frac{10^6}{60 \cdot 258} \left(\frac{1029}{187,8} \right)^{3,3} = 18\,712 \text{ hod} \quad (103)$$

Dovolené naklopení ložisek SKF je $0,5^\circ$. Maximální úhel průhybu hnacího hřídele je $0,038^\circ$, takže naklopení je vyhovující.

5.9 Kontrola svěrných pouzder

Svěrným pouzdrem je upevněno vložené kolo na předlohovém hřídeli. Toto pouzdro je od firmy Ringfeder typ RfN 7014 180x250, které přenesou $T = 83\,000$ Nm při utahovacím momentu šroubů 355 Nm. (16) Předlohový hřídel přenáší krouticí moment $M_{k2} = 66\,241$ Nm. Bezpečnost pak bude

$$k_{sp2} = \frac{T}{M_{k2}} = \frac{83\,000}{66\,241} = 1,25 \quad (104)$$

Svěrnými pouzdry Ringfeder jsou také uchycena kliková kola ke klikovému hřídeli. Tato pouzdra jsou typu RfN 7012.2 340x425 a přenesou krouticí moment $T = 220\,626$ Nm. (17) Krouticí moment na klikovém hřídeli je $M_{skut} = 262\,623$ Nm.

$$k_{sp3} = \frac{2 \cdot T}{M_{skut}} = \frac{2 \cdot 220\,626}{262\,623} = 1,68 \quad (105)$$

6 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo navrhnout dvoubodový mechanický lis s přímým pohonem s variabilní šířkou pracovního stolu při co nejmenších změnách příčnicku.

V první části práce je přehled dvoubodových lisů současné produkce a také přehled jejich technických parametrů (zdvih, výkon motorů, rozměry pracovního stolu atd.). Z těchto parametrů byly vybrány ty nejběžnější a použity pro návrh dvoubodového klikového lisu. V další části jsou vypočteny základní parametry klikového mechanismu. Dále byly navrženy tři varianty pohonu lisu různou účinností a s různým počtem komponent potřebných pro nejdelší variantu lisu. Při požadavku co nejmenších změn příčnicku byla vybrána varianta se dvěma motory.

V tomto provedení každé klikové kolo pohání jeden motor, proto není zapotřebí pro delší varianty vyrábět další ozubená kola. Počet komponent je pro všechny varianty v podstatě stejný. Šířka pracovního stolu se může plynule měnit od nejmenší po nejdelší podle požadavků zákazníka. Je zapotřebí pouze prodlužovat a vyztužovat příčnick. Všechny ozubené převody byly zvoleny jako dvojité šikmé ozubení z důvodu odečtení axiálních sil a menšího zatížení ložisek.

Nevýhodou tohoto řešení bude vysoká cena dvou motorů.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. **Unipress.** VSHD. [Online] 2019. [Citace: 23. 11 2019.] (5)
<http://www.unipress.com.tw/en/product-619017/Dual-Point-Straight-Side-Mechanical-Press-110-to-800-Tons-VSHD-Series.html>.
2. **Smeral.** LDO800. *Smeral*. [Online] 2019. [Citace: 23. 11 2019.]
<https://www.smeral.cz/cs/product/38/ldo-800-a-s>.
3. **Worldpress.** JL36. *Worldpress*. [Online] 2019. [Citace: 23. 11 2019.] (8)
<https://www.worldpunchmachine.com/mechanical-press/jl36-straight-side-double-point-link-motion.html>.
4. —. JX36. *Worldpress*. [Online] 2019. [Citace: 23. 11 2019.] Worldpress.
5. —. JS36. *Worldpress*. [Online] 2019. [Citace: 23. 11 2019.] (6)
<https://www.worldpunchmachine.com/mechanical-press/js36-straight-side-double-points-press.html>.
6. **JNH Press.** [Online] 2019. [Citace: 23. 11 2019.] (2)
<http://www.jnhpress.com/eng/product/product.php?ptype=view&prdcod=1708240022&catcode=11130000&page=1&catcode=11130000&searchopt=&searchkey=>.
7. **JNH Press.** *JNH Press*. [Online] 2019. [Citace: 23. 11 2019.] (1)
<http://www.jnhpress.com/eng/product/product.php?ptype=view&prdcod=1309260007&catcode=11130000&page=1&catcode=11130000&searchopt=&searchkey=>.
8. **AIDA America.** mcx. *AIDA*. [Online] 2019. [Citace: 23. 11 2019.] (3) <https://www.aida-global.com/mechanical-presses/progressive-die-transfer-stamping-press-mcx/>.
9. —. dsf m2. *AIDA*. [Online] 2019. [Citace: 23. 11 2019.] (4) <https://www.aida-global.com/servo-presses/straightside-stamping-press-dsf-m2/>.
10. **Simpac .** MC. *Simpac .* [Online] 2019. [Citace: 5. 12 2019.] <https://www.simpac-europe.com/en/products/mc-series>.
11. **Simpac.** MX. *Simpac*. [Online] 2019. [Citace: 5. 12 2019.] <https://www.simpac-europe.com/en/products/mx-series>.
12. —. SX. *Simpac*. [Online] 2019. [Citace: 5. 12 2019.] (12) <https://www.simpac-europe.com/en/products/sx-series>.
13. —. DAH. *Simpac*. [Online] 2020. [Citace: 5. 1 2020.] (14) <http://www.simpac-america.com/products/mechanical-presses/stamping-presses/dadah-series>.
14. **Komatsu.** H2FM. *Komatsu*. [Online] 2020. [Citace: 5. 1 2020.] (13)
<https://www.komatsupress.com/products/servo-press/h2fm-next-generation-progressive-servo-press/>.
15. **Ivan, Kamelander.** *Tvářecí stroje I*. Brno : VUT, 1989. 80-214-1037-X.
16. **Ringfeder.** Ringfeder 7014. [Online] 2020. <https://www.ringfeder.com/products/locking-assemblies/locking-assemblies-self-centering/rfn-7014/>.

17. —. Ringfeder 7012.2. [Online] 2020. <https://www.ringfeder.com/products/locking-assemblies-bending-loads/locking-assemblies-bending-loads-without-axial-displacement/rfn-7012.2/>.
18. **Pokorný.** *Výrobní stroje II - Mechanické lisy*. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 1998.
19. **I., Kamelander.** *Tvářecí stroje 2*. Brno : VUT, 1989. 80-214-1038-8.
20. **J., Omes.** *Stavba výrobních strojů I*. Brno : VUT. přednášky.
21. —. *Stavba výrobních strojů II*. Brno : VUT. přednášky.

8 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Lis VSHD 600 firmy Unipress (1)	12
Obrázek 2 Ostříhovací lis LDO 800 A/S firmy Šmeral (2)	12
Obrázek 3 Lis JL36 firmy World press China (3)	13
Obrázek 4 Lis JX36 firmy World press China (4)	13
Obrázek 5 Lis JS36 firmy World press China (5)	14
Obrázek 6 Lis JCLP-2-800 firmy JNH Press (6)	14
Obrázek 7 Lis JNSP-2-800 firmy JNH Press (7)	15
Obrázek 8 Lis MCX-630 firmy AIDA (8)	15
Obrázek 9 Lis MCX-630 firmy AIDA (3)	15
Obrázek 10 Lis MC-800 firmy Simpac (10)	17
Obrázek 11 Lis MX-800 firmy Simpac (11)	18
Obrázek 12 Lis SX-800 firmy Simpac (12)	18
Obrázek 13 Řada lisů DA-1200 firmy Simpac (13)	19
Obrázek 14 Lis H2FM-630 firmy Komatsu (14)	20
Obrázek 15 Schéma klikového mechanismu bez tření (15)	21
Obrázek 16 Schéma klikového mechanismu se třením (15)	23
Obrázek 17 Návrh soukolí podle Buckinghamu verze 4 500 mm	25
Obrázek 18 Návrh soukolí podle Buckinghamu verze 2500 mm	26
Obrázek 19 Návrh soukolí s vloženými koly o stejném průměru verze 4 500 mm	27
Obrázek 20 Návrh soukolí s vloženými koly o stejném průměru verze 2500 mm	27
Obrázek 21 Variabilita šířky stolu při použití samostatného motoru pro každé klikové kolo	28
Obrázek 22 Návrh přímého pohonu bez vložených kol	28
Obrázek 23 Silové působení na hnacím hřídeli	33
Obrázek 24 Reakce, ohybový moment, průhyb a redukované napětí na hnacím hřídeli	34
Obrázek 25 Ohybový moment v místě 1	35
Obrázek 26 Silové působení na předlohovém hřídeli	38
Obrázek 27 Reakce, ohybový moment, průhyb a redukované napětí na předlohovém hřídeli	39
Obrázek 28 Ohybový moment v místě 2	40
Obrázek 29 Ohybový moment v místě 3	43
Obrázek 30 Pevnostní analýza klikového hřídele	44

9 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Vlastnosti lisu VSHD 800 (1)	12
Tabulka 2 Vlastnosti lisu LDO 800 A/S (2).....	12
Tabulka 3 Vlastnosti lisu JL36 (3).....	13
Tabulka 4 Vlastnosti lisu JX36 (4)	13
Tabulka 5 Vlastnosti lisu JS36 (5).....	14
Tabulka 6 Vlastnosti lisu JCLP2 (6).....	14
Tabulka 7 Vlastnosti lisu JNSP2 (7).....	15
Tabulka 8 Vlastnosti lisu MCX (8).....	15
Tabulka 9 Vlastnosti lisu DSF-M2 (9).....	16
Tabulka 10 Vlastnosti lisu MC-800 (10).....	16
Tabulka 11 Vlastnosti lisu MX-800 (11)	17
Tabulka 12 Vlastnosti lisu MX-800 (12)	18
Tabulka 13 Vlastnosti lisu DA-800 (13).....	19
Tabulka 14 Vlastnosti lisu H2FM-800 (14)	20
Tabulka 15 Seřazení lisů podle šířky beranu.....	20
Tabulka 16 Výsledné silové působení – soukolí 1.....	32
Tabulka 17 Výsledné koeficienty bezpečnosti – soukolí 1	32
Tabulka 18 Výsledné silové působení - soukolí 2	32
Tabulka 19 Výsledné koeficienty bezpečnosti - soukolí 2.....	33

10 SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ

μ	součinitel kluzného tření v kluzném ložisku
A	Vzdálenost čepu v beranu od osy klikového hřídele
A_{celk}	Celková práce
A_{def}	Deformační práce
a_{id}	Ideální rameno síly
$A_{\text{tř}}$	Třecí práce
$a_{\text{tř}}$	Třecí rameno síly
A_{tv}	Tvářecí práce
B	Vzdálenost čepu beranu od osy klikového hřídele na začátku pracovní části zdvihu
B_{h1}	Šířka ložiska 1 na hnacím hřídeli
B_{h2}	Šířka ložiska 2 na hnacím hřídeli
B_{p1}	Šířka ložiska 1 na předlohovém hřídeli
B_{p2}	Šířka ložiska 2 na předlohovém hřídeli
B_{p3}	Šířka ložiska 3 na předlohovém hřídeli
d_0	Přibližný průměr klikového hřídele
D_1	průměr roztečné kružnice
d_1	průměr hnacího hřídelu v místě 1
D_2	průměr roztečné kružnice
d_2	průměr předlohového hřídele v místě 2
D_4	průměr roztečné kružnice
d_{km}	Minimální průměr výstředníku
d_{op}	průměr opěry v beranu
F_{a1}	Axiální síla v soukolí 1
F_{a2}	Axiální síla v soukolí 2
f_{celk}	celková deformace stroje a nástrojů
F_j	Jmenovitá síla
F_L	Síla v ojnici
F_{Ls}	Skutečná velikost síly v ojnici
F_N	Normálová síla do vedení beranu
F_{n1}	Normální síla v soukolí 1
F_{n2}	Normální síla v soukolí 2
F_{r1}	Radiální síla v soukolí 1
F_{r2}	Radiální síla v soukolí 2
F_{t1}	Obvodová síla v soukolí 1
F_{t2}	Obvodová síla v soukolí 2
i_{12}	Převodový poměr mezi hnacím pastorkem a vloženým kolem
i_{23}	Převodový poměr mezi předlohovým pastorkem a klikovým kolem
K	Poměr poloměru kliky k délce ojnice
k	materiálová konstanta pro ocel
k_{cel1}	Bezpečnost vzhledem k meznímu stavu únavové pevnosti na hnacím hřídeli v místě 1
k_{cel2}	Bezpečnost vzhledem k meznímu stavu únavové pevnosti na předlohovém hřídeli v místě 2

k_{k1}	Bezpečnost v krutu na hnacím hřídeli v místě 1
k_{k2}	Bezpečnost v krutu na předlohovém hřídeli v místě 2
k_{k4}	Bezpečnost klikového hřídele
k_{o1}	Bezpečnost v ohybu na hnacím hřídeli v místě 1
k_{o2}	Bezpečnost v ohybu na předlohovém hřídeli v místě 2
k_{sp2}	Bezpečnost svěrného pouzdra na předlohovém hřídeli
k_{sp3}	Bezpečnost svěrného pouzdra na klikovém hřídeli
L_0	Délka ojnice
l_1	délka úseku na hnacím hřídelu
L_{h2}	délka úseku na předlohovém hřídeli
l_k	Šířka ojnice
m	Modul
M_k	Krouticí moment na klikovém kole
M_{k1}	Krouticí moment na hnacím hřídeli
M_{k2}	Krouticí moment na předlohovém hřídeli
M_{o1}	Ohybový moment na hnacím hřídeli v místě 1
M_{o3}	Ohybový moment na předlohovém hřídeli v místě 3
M_{skut}	Skutečný krouticí moment na klikovém kole
n_j	maximální počet zdvihů za minutu
p_{dv}	měrný tlak na čepu výstředníku
p_{pk}	Dovolený tlak na pouzdro kliky
r	Poloměr kliky (excentricita)
r_1	poloměr zaoblení na hnacím hřídelu
r_2	poloměr zaoblení na předlohovém hřídeli
R_{e16220}	mez kluzuoceli 16 220
R_{m16220}	mez pevnosti materiálu 16 220
SF_1	Součinitel bezpečnosti v ohybu hnacího pastorku
SF_2	Součinitel bezpečnosti v ohybu vloženého kola
SF_3	Součinitel bezpečnosti v ohybu předlohového pastorku
SF_4	Součinitel bezpečnosti v ohybu klikového kola
SF_{st1}	Statická bezpečnost v ohybu hnacího pastorku
SF_{st2}	Statická bezpečnost v ohybu vloženého kola
SF_{st3}	Statická bezpečnost v ohybu předlohového pastorku
SF_{st4}	Statická bezpečnost v ohybu klikového kola
SH_1	Součinitel bezpečnosti v dotyku hnacího pastorku
SH_2	Součinitel bezpečnosti v dotyku vloženého kola
SH_3	Součinitel bezpečnosti v dotyku předlohového pastorku
SH_4	Součinitel bezpečnosti v dotyku klikového kola
SH_{st1}	Statická bezpečnost v dotyku hnacího pastorku
SH_{st2}	Statická bezpečnost v dotyku vloženého kola
SH_{st3}	Statická bezpečnost v dotyku předlohového pastorku
SH_{st4}	Statická bezpečnost v dotyku klikového kola

s_j	Pracovní dráha
t_{cykl}	čas cyklu
T_{ξ}	Tečná síla na klikovém čepu
v_v	Obvodová rychlost na čepu výstředníku
W_{k1}	Modul průřezu na hnacím hřídeli v krutu v místě 1
W_{k2}	Modul průřezu na předlohovém hřídeli v krutu v místě 2
W_{k3}	Modul průřezu na předlohovém hřídeli v krutu v místě 3
W_{o1}	Modul průřezu v ohybu na hnacím hřídeli v místě 1
W_{o2}	Modul průřezu v ohybu na předlohovém hřídeli v místě 2
W_{o3}	Modul průřezu v ohybu na předlohovém hřídeli v místě 3
z	Zdvih
z_1	Počet zubů pastorku
z_2	Počet zubů vloženého kola
z_4	Počet zubů klikového kola
α_j	Jmenovitý úhel lisu
α_{k1}	součinitel koncentrace napětí v krutu
α_{k2}	součinitel koncentrace napětí v krutu v místě 2
α_{o1}	součinitel koncentrace napětí
α_{o2}	součinitel koncentrace napětí v místě 2
β	Úhel mezi ojnicí a směrem pohybu beranu
β_{k1}	Součinitel vrubu v krutu na hnacím hřídeli v místě 1
β_{k2}	Součinitel vrubu v krutu na předlohovém hřídeli v místě 2
β_{o1}	Součinitel vrubu v ohybu na hnacím hřídeli v místě 1
β_{o2}	Součinitel vrubu v ohybu na předlohovém hřídeli v místě 2
$\gamma_{\text{tř}}$	Zešikmení směru síly v ojnicí vůči ose ojnice vlivem tření
η_{23}	Účinnost převodů po předlohovém hřídeli
η_{klu}	Účinnost kluzných ložisek
η_{ozub}	Účinnost ozubeného převodu
η_{val}	Účinnost valivých ložisek
v_{11}	Součinitel velikosti 1 na hnacím hřídeli v místě 1
v_{12}	Součinitel velikosti 1 na předlohovém hřídeli v místě 2
v_{21}	Součinitel velikosti v ohybu 2 na hnacím hřídeli v místě 1
v_{22}	Součinitel velikosti v ohybu 2 na předlohovém hřídeli v místě 2
v_{k1}	Součinitel velikosti v krutu na hnacím hřídeli v místě
v_{k2}	Součinitel velikosti v krutu na předlohovém hřídeli v místě 2
v_{k21}	Součinitel velikosti v krutu 2 na hnacím hřídeli v místě 1
v_{k22}	Součinitel velikosti v krutu 2 na předlohovém hřídeli v místě 2
v_{o1}	Součinitel velikosti v ohybu na hnacím hřídeli v místě 1
v_{o2}	Součinitel velikosti v ohybu na předlohovém hřídeli v místě 2
ρ_{ξ}	třecí poloměr mezi beranem a ojnicí
ρ_k	třecí poloměr mezi ojnicí a klikovým
ρ_o	Třecí poloměr mezi klikovým kolem a čepem

σ'_{hco}	Mez únavy při míjivém ohybu na hnacím hřídeli v místě 1
$\sigma'_{\text{hco}2}$	Mez únavy při míjivém ohybu na předlohovém hřídeli v místě 2
σ_c	mez únavy materiálu
σ_h	únavy materiálu při míjivém ohybu
σ_{m1}	Střední napětí v ohybu na hnacím hřídeli v místě 1
σ_{m2}	Střední napětí v ohybu na předlohovém hřídeli v místě 2
σ_{o1}	Napětí v ohybu na hnacím hřídeli v místě 1
σ_{o2}	Napětí v ohybu na předlohovém hřídeli v místě 2
σ_{o3}	Napětí v ohybu na předlohovém hřídeli v místě 3
$\tau'_{\text{hc}2}$	Mez únavy při míjivém krutu na předlohovém hřídeli v místě 2
τ_{ch}	mez únavy materiálu při míjivém krutu
τ_{k1}	Napětí v krutu na hnacím hřídeli v místě 1
τ_{k2}	Napětí v krutu na předlohovém hřídeli v místě 2
τ_{k3}	Napětí v krutu na předlohovém hřídeli v místě 3
τ_{m1}	Střední napětí v krutu na hnacím hřídeli v místě 1
τ_{m2}	Střední napětí v krutu na předlohovém hřídeli v místě 2
$\varphi_{\text{tř}}$	Třecí součinitel